

Videnskabsministeren er ude med direktiver og pegefingern i denne tid. Her da han mødtes med KUs studenter til debattmøde d. 10. okt.

Dobbelt bogholderi

- mod Sanders styringsmani: Bestyrelser skriver udviklingskontrakter efter ministeriets 16 målepunkter – og forfølger derefter egne strategier

Universiteternes bestyrelser har længe murret over den stærke politiske styring af sektoren. Hvorfor skal der være bestyrelser med eksterne medlemmer, når politikerne alligevel detailstyrer ned i mindste detalje, spørges der.

Ministeriets seneste udspil handler om, hvad ministeriet kræver af tredje generations udviklingskontrakter. Det sker i form af 16 målepunkter, som universiteterne skal skrive ind i deres kontraktudkast til ministeriet. Men udspillet får en kølig modtagelse i bestyrelserne.

"Det er ikke vores målepunkter. Men vi skriver de kontraktmål ind, som ministeriet kræver, for de sidder på pengekassen. Men vores medspil er helt minimalistisk, for bestyrelsen vil ikke binde sig til noget, som vi ikke står inde for. Det er vores egen strategiplan, som der skal arbejdes efter", siger en bestyrelseskilde.

Belært af erfaringerne siger man ikke ministeren og ministeriet direkte imod. Bestyrelserne indsender minimalistiske kontrakter – og arbejder herefter videre efter egne strategi- og succeskriterier. Universiteterne ser sig tvunget ud i at lave dobbelt bogholderi. Sådan er den underliggende strategi bag flere af de otte universiteters indspil.

'Gør som de kræver, men ...

"Det har jo ikke meget at gøre med en udviklingskontrakt, når man får diktater og succeskriterier propet ned over hovedet fra ministeriets side", siger en kilde omkring universiteternes bestyrelser. Udtryk som 'østeuropæisk femårsplan' bruges af flere kilder

som karakteristisk af ministeriets målepunkter. Men ingen tør åbent kritisere ministeriets udspil, fordi Regeringen har en urokkelig plan om, at universiteterne skal styres. Og fordi Videnskabsministeren er utroligt sensitiv – grænsende til *det forføngelige* – hvad angår kritik. Kritikere tages i skole bag lukkede døre, så universiteterne har valgt en strategi, hvor man stryger systemet og ministeren med hårene.

Det medarbejdervalgte vip-medlem af KUs bestyrelse, Henrik Prebensen, kalder ministeriets procedure og de 16 målepunkter for østeuropæisk planøkonomi: "Formålet er ikke at skabe udvikling, men kontrol".

Det eksterne bestyrelsesmedlem Erik Bonnerup - tidl. formand for KVLs bestyrelse – udtrykker sig mere diplomatisk: "Bestyrelsen gør, som ministeriet ønsker, men ministeriets 16 målepunkter er kun en delmængde af universitetets egen strategiplan", forklarer han. "Jeg havde hellere set en procedure, hvor universitetet fik lov at udfolde sine visioner. Nu er der risiko for, at det går til i bureaukrati og kontrol, hvor det bare handler om at have papirerne i orden – og så er kontrakten visionsløs set fra universitetets side", siger han.

Det ligner et passivt bestyrelsesoprør, når man taler ministeriet efter munden for derefter bare at forfølge interne mål og strategier?

"Sådan skal det ikke forstås. Nu må vi se, hvad det skal bruges til. Og jeg kan i øvrigt bedst lide åbne oprør, når noget er uhensigtsmæssigt".

Se side 8: Ministeriets 16 målepunkter

TEMA: Talmudder 3-7

Oddershede: Hokus-pokus 3
Universitetsministeren er uenig med studenter og Rektorkollegiet om uddannelsesbevillingerne

'Pengene fosset ind 4
- i universiteternes kasser, påstod universitetsministeren ved debattmøde med KU-studenter

Hvad er 'fri forskning' 7
Definitionerne flyder, siger forskningsordfører Charlotte Fischer (Rad.): "Sanders forklaringer er det rene volapyk, så gråzonen mellem fri og strategisk forskning er ikke blev mindre, men større

Ministeriets seksten mål 9
Udviklingskontrakter: Succesmål opfattes som visionsløse og teknokratiske – kvantitative mål, som der kan kontrolleres og styres efter. Så universiteterne indgår minimalistiske kontrakter

Højere lektorløn 10
- kræver formanden for ACs universitetsudvalg, Ingrid Stage. Men hvordan vurderer hun chancerne for, at AC vil hjælpe til? Og at arbejdsgiverne må bøje sig?
INTERVIEW

Politiseret sektorforskning 13
Fhv. miljøminister censurerede i pjese, hvis videnskabelige facts ikke passede ham. Og pensionerede eller fratrådte miljøforskere indrømmer nu, at de lavede selvcensur

Det grænseløse arbejde 15
"Jeg ved godt, at nogle stejler, så snart man begynder at tale om timeregnskab", siger pædagogik-ektor, som opfordrer til at finde strategier inden flere bryder sammen af stress

University Inc. 17
Kendt økonom kritiserer nutidens forskningsmiljøer: Administratorer vil lede forskningen som en pølsefabrik
INTERVIEW

Aldrig noget kontroversielt 20
- fra universiteterne, siger to højre-intellektuelle, der beskylder universiteterne for at være fulde af lammende S-SF-konsensus.
INTERVIEW

FORSKERforum – bladet som er sortlistet fra Videnskabsministerens pressemøder

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
PharmaDanmark
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA
(ansv.hav. for dette nummer)

Journalist Mette Engell Friis
(mef@dm.dk)

Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. november 2007

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

PharmaDanmark
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
Tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Af seniorforsker **NIELS E. POULSEN**,
repr. f. sektorforskningen

Marginalisering af dem udenfor universiteterne

Efter fusionerne mellem universiteterne og en lang række af sektorforskningsinstitutionerne er den offentlige forskning uden for universiteterne, sektorforskningsinstitutioner og nationale forskningsinstitutioner, ved at blive udsultet i kampen om forskningsmidler. Fremover kan sektorforskningen uden for universiteterne kun indstille til Koordinationsudvalget for Forskning og til Grundforskningsfonden.

Sektorforskningen var før fusionerne med universiteterne godt repræsenteret i bestyrelserne i forskningssystemet, Det frie Forskningsråd, Det strategiske Forskningsråd, Højteknologifonden, Danmarks Grundforskningsfond, Danmarks forskningspolitiske Råd og. Koordinationsudvalget for Forskning. I den varslede revision af loven om Forskningsrådgivning frygter man, at Sektorforskningens Direktørkollegium ikke mere skal være en del af det fælles interesseområde.

Når politikere og andre i dag skriver i pressen el. deltager i debatten om offentlig forskning, er offentlig forskning blevet synonym med universitetsforskning. Glemte er den offentlige forskning uden for universiteterne.

Hvordan kan den offentlige forskning uden for universiteterne fortsat være en attraktiv samarbejdspartner, når den ikke længere deltager der, hvor der træffes vigtige beslutninger om uddeling af forskningsmidler, af ph.d. projekter og så videre? Er arbejdsmiljøforskning ikke fortsat vigtig? Er velfærdsforskning ikke central i forhold til globalisering, samfund og velfærd? Betyder det ingenting, at Danmarks vigtigste ressourcer – vand, råstoffer og olie – bliver forskningsmæssigt marginaliseret. Danmarks gode økonomi og store offentlige overskud stammer i meget høj grad fra olieindtægterne. Skal forskning indenfor forebyggelse og bekæmpelse af smitsomme sygdomme, immunologi og epidemiologi nedtones?

Ved forskningskommissionens arbejde i 2000 blev sektorforskningen sat i fokus i forhold til universiteternes undervisning. Ved revisionen af sektorforskningsloven blev det præciseret. Ved oprettelsen af de tre nye nationale forskningsinstitutioner blev det yderligere understreget, at institutionerne skal bidrage til universiteternes uddannelse af bachelorer, kandidater og ph.d'er inden for sine kerneområder og på områder, hvor institutionerne har særlig ekspertise.

Forskerskolernes ledelse er kun underlagt universiteterne. Her sker prioriteringen af stipendier og andre bevillinger. Den offentlige forskning uden for universiteterne skal bidrage til forskeruddan-

nelse og de videregående uddannelser inden for sine fagområder. Undervisningen omfatter uddannelse af ph.d. og specialestuderende, videreuddannelse af forskere, forskningsbaseret undervisning og kurser og så videre.

Men den offentlige forskning uden for universiteterne skal bidrage med medfinansiering af ph.d. projekter uden at være inddraget i prioriteringerne. Post doc puljerne er reserveret universiteterne alene. Dem kan den offentlige forskning uden for universiteterne ikke søge. Selv om der også her er behov for at sikre en fastholdelse af forskningsmæssig kapacitet og for at kunne rekruttere unge forskere til samfundsnyttig forskning.

Forskeruddannelsesudvalget har gennemgået de danske forskerskoler, og bedt fakulteterne om at foretage en mere tyndt prioritering af forskeruddannelserne. Her kan særlig de tværinstitutionelle forskerskoler komme til at gå en vanskelig tid i møde.

Den offentlige forskning uden for universiteterne bliver økonomisk marginaliseret. Globaliseringspuljen betyder flere basismidler til universiteterne til støtte for hjemtagning af EU-midler, samt midler til øgning af antallet af ph.d.'ere og post docs. På begge områder har den offentlige forskning uden for universiteterne tilsvarende opgaver og udfordringer. De økonomiske muligheder for den offentlige forskning uden for universiteterne vilkår bør være på samme niveau. Også for den offentlige forskning uden for universiteterne bliver forskydningen mellem frie og strategiske midler et stort problem, ikke mindst i lyset af at den offentlige forskning uden for universiteterne bliver marginaliseret i forskningsrådgivningen.

Den offentlige forskning uden for universiteterne deltager også i hjemtagelse af internationale forskningsmidler, EU midler, og så videre. Det kræver større mulighed for medfinansiering. Den må nødvendigvis også være en del af Danmarks samlede forskningssystem. Der er ikke råd til at marginalisere dele af den offentlige danske forskning. Det kan indebære en betydelig svækkelse af kvaliteten og relevansen af områder, der med globaliseringen kan blive stedse vigtigere i det generelle forskningspolitiske billede.

Den glemte justering af bevillingssystemet med færre penge til den offentlige forskning uden for universiteterne vil betyde opdeling af dansk forskning i superligaen el. 1. og 2. division. Færre penge til den offentlige forskning uden for universiteterne vil betyde mindre diversitet. Der er tale om en bevidst udsultningsstrategi, der skal få alle med i folden under universiteterne?

Sander i talkrig om uddannelse

Uddannelsesbevillingerne er ikke faldet, påstod ministeren. Man kan vel forlange, at debatten baseres på fakta, svarede rektorformand

Folketinget åbnede den første tirsdag i oktober, og det brugte universitetsstuderende som anledning til at demonstrere under parolen 'Stop nedskæringerne'. Videnskabsminister Helge Sander iværksatte samme dag et modangreb; han gik i talkrig med universiteterne. Parolen var bevist fejlagtig, hævdede ministeren:

TEMA: TALMUDDER

"Universiteterne modtager i dag flere penge pr. studerende end for bare fem år siden – og det ved de studerende ganske udmærket. Ministeriet har lagt tallene åbent frem. Men det virker på mig som om, at man hellere vil demonstrere end forholde sig til faktiske forhold", siger Helge Sander. Han henviser til ministerielle tal, som fortæller, at universiteterne i år modtager gennemsnitligt 67.000 kroner pr. studerende. Det er 4 procent mere end i 2003.

Oppositionen: Talfup

Ministerens regnestykke modsiges imidlertid af andre tal fra ministeriet, som er givet til Folketingets Videnskabsudvalg, hvoraf det fremgår, at uddannelsesbevillingerne faldt med næsten 15 pct. i perioden 1994-2006 og med 2 pct. i perioden 2003-2006 (svar spm.41-42).

Imidlertid hævder ministeren, at der er sket en stigning på 4 pct. i bevillingerne pr. STÅ (efter beståelsestaksameter) i perioden 2003-2007, når tallene regnes ud efter en ny opgørelsesmetode, som inddrager bygningsbevillinger.

"Men det er fuptal, hvis formål er at skabe forvirring i offentligheden om studenternes protester", mener Enhedslistens Per Clausen: "Ministeren konstruerer nogle tal, som viser fremgang fra 2003 til 2007 ved at hævde, at der ikke kan gennemføres direkte sammenligning med 1994 efter indførelse af nye beregningsprincipper. Det er bemærkelsesværdigt, at Helge Sander afviser, at uddannelsesbevillingerne falder fra 2007 til 2008 selv om det fremgår klart af hans egne tal, som han har oplyst til Videnskabsudvalget".

258 mio. – sparet af Nyrup-regeringen

Af ministerens svar til Videnskabsudvalget fremgår besparelserne på uddannelsesbevillingerne også beregnet på andre faktorer:

Hvis nemlig de gennemsnitlige taksametre pr. studerende havde fulgt den almindelige prisudvikling 1997-2006, så indrømmer ministeren, at beløbet burde have været 50.601, men at der faktisk mangler 1079 kr. i en fuld opskrivning, dvs. at der er sket en besparelse på 2 pct. (spm.44).

Af ministerens svar til Videnskabsudvalget fremgår også, at hvis taksametrene havde fulgt prisudviklingen fra 1994, så mang-

ler der 258 mio. kr. i en fuld opskrivning pr. 2007. Men det er en gammel besparelse, som stammer fra den Nyrups SR-regering, der regerede indtil 2001 ... (spm.42).

Rektor Oddershede: Hokus-pokus

Rektorkollegiets formand Jens Oddershede kalder ministerens tal for hokus-pokus: "Det er fakta, at der er sket en nedskæring af uddannelses-taksametre med 1 pct. årligt i perioden 1996-2006. Det er reelle nedskæringer på uddannelsesområdet, kun finansminister Thor Pedersen ved, hvor de penge er blevet af", siger han.

Bevillingsfaldet fortsætter i 2007-08, idet Finansministeren har tilbageholdt 2 pct. i takstbevillingen, men Regeringen siger, at pengene ikke er inddraget, men senere tilbageføres til sektoren. Oddershedes kommentar hertil er, at pengene endnu ikke er udmøntet, så universiteterne ved ikke, hvordan de kommer retur.

Oddershede medgiver, at det er korrekt, når Regeringen hævder, at der er kommet flere penge til forskningen, men det nytter ikke, at nogle af disse penge skal overføres

for at dække underskuddet på uddannelsessiden.

Oddershede medgiver også, at det er korrekt, når Regeringen hævder, at der samlet er kommet flere penge til universitetsuddannelserne, men det skyldes blot, at der er kommet flere studerende igennem systemet, så resultatet har været faldende bevillinger pr. studerende, forklarer han.

Om taksameter-omlægning og indregning af bygnings-bevillinger siger rektorformanden, at det er uigennemskuelig talmagi, når ministeren pludselig indregner disse for perioden 2003-08 – hvorved uddannelsesbevillingerne vokser. I rektorens regnestykke har regnskabsomlægningen ikke bare været et nulsumsspil; derimod en årlig 1 pct.-nedskæring:

"Denne talkrig er helt uproductiv. Lægemand og vælgere i dette land har ikke en chance for at forstå uenigheden. Men man kunne vel forlange, at debatten baseres på fakta. Og jeg er altså nødt til at gå ind, når der fremlægges oplysninger om uddannelsesbevillinger, som ikke er korrekte".

Videnskabsministeren gik hårdt til studenternes grundlag for at demonstrere mod finansloven. Han udsendte to pressemeddelelser: "Demonstrationer skyder forbi målet" og "Forfejlet grundlag for demonstrationer" (se VTU.dk's nyheder d. 1-2. oktober)

Lukket møde: Sander mødte udvalgte KU-forskere

På Videnskabsministerens besøgsrunde d. 10. okt. deltog ministeren i et offentligt møde med studenterne. Bagefter holdt han et timelangt møde med udvalgte forskere og KUs ledelse. Ledelsen havde udvalgt forskerne:

- Professor Mogens Jacobsen, Institut for Fødevarer-videnskab (biovidenskab).
- Professor Thomas Bjørnholm, Kemi (nat.).
- Lektor Lene Hansen, Statskundskab (samf.).
- Centerleder Marie Louise Nosch, Grundforskningscenteret for Tekstiler (hum.).
- Professor Ole William Petersen, Cellulær og Molekylær Medicin (sundhed).
- Professor Hans Bräuner-Osborne, Med.kemi (farm.).
- Professor i selskabsret Jan Schans Christensen, Jura
- Lektor Pia Søltøft, Systematisk Teologi

Mødet var lukket for offentligheden. Ifølge rektors blog drøftede parterne bl.a. bevillinger: "Meldingen til ministeren var, at de mange nye midler hidtil lader vente på sig. Med forskerne blev det dog også til en interessant gennemgang af bl.a. sikkerhedspolitik og fødevarerkontrol. For slet ikke at tale om europæiske tekstiler".

Sander på besøgsrunde i Aarhus d. 15.nov.

Universitetsministeren skal på besøgstur på alle otte universiteter. Han har allerede været i Aalborg og på KU, og den 15. nov. gælder det så Aarhus Universitet. Her vil der være et offentligt debattmøde, hvor studenterne og lærere kan gå til ministeren, for der er lagt op til en "tæt dialog med studerende, forskere og ledere", jf. ministerens pressemeddelelse.

Taksameterpenge: Opgørelsesmetoder?

SF'eren Morten Homann er forvirret over den igangværende talkrig mellem studenter og Videnskabsministeren, hvor studenterne påstår – bl.a. ved at henvise til Rektorkollegiets tal – at taksametrene har været faldende, hvilket minister Sander hårdnakket benægter.

Homann har derfor stillet følgende tekniske spørgsmål i Videnskabsudvalget: "Ifølge Videnskabsministeriets opgørelse over "Bevillinger til universitetsuddannelser 2003-2008" er der sket en markant stigning i bevillingen pr. STÅ fra 2006 til 2007. Er det en reel stigning, eller skyldes det en ændret opgørelse af STÅ i forbindelse med taksameterreformen? Der ønskes en redegørelse for opgørelsen af STÅ før og efter reformen, og en beregning af, hvordan udviklingen ville se ud, såfremt opgørelses-metoden ikke var lavet om i løbet af perioden" (alm.del - spm.1).

Forskningspenge: Hvor meget strategisk forskning?

Udvalget for Videnskab og Teknologi har kaldt videnskabsminister Helge Sander (V) i samråd om sin stillingtagen til strategisk forsknings omfang og den frie forsknings omfang. Samrådet er fremprovokeret af talkrigen om forskningsbevillinger, hvor videnskabsminister Helge Sander påstod, at det ikke passer, at den strategiske forskning vokser på bekostning af den frie forskning. Ministeren hævder tværtimod, at den strategiske forsknings andel er faldet relativt fra 41 til 37 pct. i perioden 2001-07.

Udvalget har bedt ministeren redegøre for, hvor stort et omfang han mener den strategiske forskning skal have, og hvordan han på den baggrund i fremtiden vil sikre den frie og uafhængige forskning? Spørgsmålet er stillet af Per Clausen (EL).

Samrådet finder sted d. 7. nov. kl. 13.30 på Christiansborg.

"Pengene er fosset ind i universiteternes kasser"

- hele 18 milliarder kr. påstod Helge Sander på debattmøde med studenterne, der ikke blev meget klogere på ministerens regnestykker på uddannelsesbevillinger. De syntes, ministeren var patroniserende

Salen er halvfylt, og der bliver stadig skramlet med stolene, da prorektor for Københavns Universitet, Lykke Friis, byder forskningsminister Helge Sander velkommen til en debat med de studerende. Det er fredagen før efterårsferien, måske er det en af grundene til de tomme stole?

"Nja," siger en studerende fra statskundskab, "jeg tror lige så meget det handler om, at de fleste ikke synes, det nytter noget at debattere med ministeren."

REPORTAGE: TALMUDDER

Men det er ikke den tone, Lykke Friis friskt slår an i sin introduktion:

"Her er lagt op til en hardtalk, som det hedder på *nudansk*," siger hun, og sparker derefter debatten i gang med et spørgsmål: "Du er på besøgsrunde. Så man fristes næsten til at kalde dig for vor *besøgsven*. Og sådan én har som bekendt altid kage eller blomster med. Så hvad du med til os i dag?"

De er skam sendt i forvejen, gaverne, forsikrer Helge Sander.

"I form af de mange penge – næsten 18 milliarder – der er givet til universiteterne, penge, som giver nye frihedsgrader, ændringer i dagliglivet og i det hele taget bedre muligheder," siger ministeren med henvisning til universitetsreformen, fusionerne og globaliseringspuljen.

Sander har på sin hjemmeside forud for mødet understreget, at han taler uden manuskript, og det eneste papir, der ligger foran ministeren, er da også beregnet til at skrive notater på, når de studerende senere kommer til orde.

Men først opridses ministeren sine betragtninger om universiteternes fremtid, som han har fået et bedre udsyn til efter sine mange rejser til blandt andet Australien, Tyskland, Israel, Singapore og Kina.

"Det er utroligt glædeligt at se, at KU arbejder på den internationale bane, for det er afgørende, at vi kommer ud og samarbejder med andre universitetsmiljøer," understreger Sander, og fortæller blandt andet om det engagement og målrettedhed han oplevede på universitetet i Beijing.

Der er tydeligvis noget at leve op til. Og Sander vil gerne i debat om, hvordan de studerende mener, at KU kan målrette og markere sig i fremtiden.

"Det helt afgørende spørgsmål for mig i dag er: Hvad mener I, vi skal gøre i fællesskab for at udnytte de 18 milliarder bedst muligt?" spørger Sander.

Talkrigen om taksameterbevillingerne

Fra tilhørerne er der ingen klapsalver til ministerens indledende øvelser. I stedet bliver

der hvisket sammen. Sammenlignet papirer med udregninger og tabeller. Skrevet noter til indlæg.

Første replik tilfalder formanden for studenterrådet, David Salomonsen. Man skal være ignorant for ikke at have opfattet den senere tids *talkrig* mellem ministeren og de studerendes organisationer, og det var da også her, Salomonsen valgte at tage fat. For selv om Sander taler om, at bevillingerne pr. studerende er steget, så mener de studerende, at de er faldet, samtidig med at hverdagen på universiteterne på ingen måde afspejler påstanden om flere midler.

Og det er et problem, for: "som de siger på teologi, er der kun én, der kan skabe noget ud af ingenting," lyder det fra formanden til salens moro.

At hans og hans medstuderendes fornemelse ikke er helt grebet ud af luften underbyggede Salomonsen med rektorkollegiets udregninger om, at taxametrene reelt er blevet beskåret med 10 procent over de seneste ti år.

“

Kære Pernille, lad nu være med at køre sådan en skræmmekampagne. Jeg ved godt, at I har aftalt det, og lavet en folder omkring det her med brugerbetaling. Men hold nu op med den snak.

Helge Sander
i svar til studerende

"Og det kan man mærke ved, at der er mindre undervisning, mindre feedback på skriftlige opgaver, den fysiske plads skrumpet, flere private aktører tilbyder undervisning, som man kan købe sig til, hvis man har penge til det," siger David Salomonsen og holder det op mod de stigende politiske krav til universiteterne, hvor alt skal kunne måles og dokumenteres.

"Vi skal kort sagt kunne mere for færre ressourcer. Og jeg er bange for, at de to kurver snart krydser hinanden. Når det sker, vil universiteterne begynde at kigge sig om efter andre penge," siger han og ser dermed en åben vej mod brugerbetaling.

Sander: Forkert at lyve

Med det dystre billede malet på tilhørernes nethinder gør Salomonsen plads til Sanders svar. Og det kommer prompte: "Hvis du henviser til teologien, så ved du også, at det er forkert at lyve," begynder Sander, og beder om dokumentation for, at hans tal ikke skulle være rigtige.

"Vi har inviteret jer flere gange til at komme og dokumentere jeres tal, men I

Formanden for studenterrådet, David Salomonsen, holdt sit indlæg foran en mur af magtmænd og enkelte -kvinder ved debattødet: Direktør Honoré, minister Sander, prorektor Lykke Friis, universitetsstyrelsesdirektør Jacobsen, specialkonsulent Hanne Melgaard og vicedirektør Bugge. Bagved sad så studenterne ...

møder aldrig op," lyder anklagen, inden Sander forklarer, at det rigtignok gik grumme tilbage for universiteterne i 90'erne, men i hans tid – altså siden 2002 – er det gået fremad. Både med bevillinger og studerende.

"Pengene er fosset ind i universiteternes kasser, David," siger Sander, og beder igen om dokumentation for de studerendes tal. Gerne ved et direkte møde.

"Men jeg vil gerne, at det er dig, der kommer, David. Om det så er klokken syv om morgenen eller klokken 22 om aftenen, så skal vi nok finde et tidspunkt, der passer. Jeg afventer en opringning fra dig med spænding."

David Salomonsen mindes ikke, at der har ligget invitationer, som han eller Studenterrådet ikke har taget imod. Men han møder gerne op med rektorkollegiets tal, og de studerendes erfaringer for mindre feedback og undervisning, lyder hans svar

Lovgivning mod studiegebyrer?

En anden studerende spørger til noget andet:

"Du sagde i indledningen, at du skal til Athen på efterårsferie. For to somre siden var en anden minister, Bertel Haarder, i Athen. Her sagde han, at han synes, det er en god idé med en form for brugerbetaling på universiteterne. Jeg vil gerne høre, hvad du mener om det? Og hvorfor I ikke vil vedtage en lov imod betaling?" spørger Mikkel fra sociologi.

"Mens jeg er minister i denne regering, så er der ingen planer om betaling," replicerer Sander, og gentager sine argumenter om, at

en lov ikke er noget værd. For den kan altid laves om.

"Men når denne her regering ellers er så glad for signallovgivning, så forstår jeg ikke, hvorfor man ikke vil lovgive på dette område. Præcis som de har gjort i Norge," underdrer jurastuderende Pernille sig.

Sander: "Kære Pernille, lad nu være med at køre sådan en skræmmekampagne. Jeg ved godt, at I har aftalt det, og lavet en folder omkring det her med brugerbetaling. Men hold nu op med den snak. Jeg kan kun igen bekræfte, at der ikke er nogen planer om brugerbetaling."

En mumlen breder sig på tilhørerrækkerne.

"Hvordan fanden er det, han taler ned til os?" hvisker én.

"Han er da presset," kommer det fra sideemanden. "Jesper Langballe vil jo noget andet, og han skal nok få gennemtrumfet det."

Rektor Ralf Hemmingsen prøver at gyde olie på vandene og siger med et øje på ministeren og et på salen, at når han hører Helge Sander sige, at der ikke er aktuelle planer om brugerbetaling, så regner han med, at der er mere hold i det, end i Jens Otto Kraghs forsikringer om, at Danmark ikke skulle med i EF...

Og med hensyn til tal-diskussionen, kan rektor henvise til universiteternes egen taskeforce, Rektorkollegiet, som har dokumenteret taxameter-beskæringen på ti procent over ti år.

"Men de 80 procent af nedskæringerne ligger før 2002," understreger Hemmingsen. "Det ændrer dog ikke ved, at vi står overfor

et ægte dilemma: Eliteuniversitetet overfor et universitet med begrænsede midler".

Studenterne: Pinligt og plat

Debatten om tal og ressourcer fortsætter i hele den afsatte debattime, og Sander kan afrundende opsummere:

"Igen og igen siger I: *'Ministeren bliver ved med at påstå...'*. Men nej, det gør ministeren ikke. Ministeren bliver ved med at citere fra de officielle tal! Kommer David eller nogle af jer andre imidlertid med dokumentation for fejl, så er jeg villig til at ændre i Finansloven", lyder ministerens afsluttende ord, før han haster videre til møde med KUs øverste ledelse og udvalgte forskere – som FORSKERforum ikke måtte overvære.

I ministerens kølvand står Davis Salomonsen og flere medstudierende tilbage.

"Som udgangspunkt er det selvfølgelig rart, at han kommer her, et sted, der er udenfor hans vante ramme. Men jeg synes også, at det er pinligt og plat, at han ikke vil forholde sig ordentligt til de ting, vi kom med omkring bevillinger og lovgivning," siger David Salomonsen, som i øvrigt har alle intentioner om at tage imod den ministerielle indbydelse om at møde op med dokumentation.

"Vi er i gang med at lave en hukommelsesdatabase, hvor vi vil samle studerendes oplevelser af deres studieforhold over tid. Det vil jeg bestemt også gerne fremlægge," siger studenterrådsformanden, inden han forsvinder i efterårsferielarmen.

mef

1.000 mio. reduceret til 55 mio.

Det er hvad KU og Aarhus får i ekstra frie midler på dette års finanslov

Videnskabsministeren erklærer, at forskningen får et en-milliard kroners kæmpeløft i denne finanslov via Globaliseringspuljen. Men i universiteternes regnestykke går ekstrabevillingerne ikke til *frie basismidler*, de penge som universiteterne er allergladest for, fordi universiteternes bestyrelser selv kan disponere over dem.

Reelt får KU og Aarhus i deres egne regnestykker over nye frie midler kun en brøkdel af milliardpuljen, nemlig ialt 25 millioner til KU og 30 til Aarhus: KUs forskningsbevilling stiger godt nok med 160 mio. men reelt er der kun tale om en tilvækst på 25 mio. kr. – dvs. 1,5 pct. (25 mio. ud fra en samlet forskningsbevilling på 1,64 mia.)

Aarhus' bevilling stiger på papiret med 125 mio. kroner, men reelt er der kun tale om tilvækst på 30 mio. – dvs. 3 pct. (30 mio. ekstra på baggrund af en total forskningsbevilling på 1 mia.)

KU 2008: Nettoplus på 25 mio.

De foreløbige beregninger af KUs nettoresultat på årets finanslov er præget af et *budgetteret* minus på 23 mio. kr. på uddannelsesbevillingen. Det dækker dels over en budgetteret mindreindtægt fra uddannelsesbevillinger samt standardnedskæring på 2 pct. på taksameter-tilskuddet og en pålagt effektivisering af indkøb (der var en skjult besparelse, som Regeringen har brugt til at betale bl.a. politi- og fødevarerforlig).

Selv om finansloven for KU i bruttotal fortæller om en tilvækst på 123 mio. kroner ekstra i forskningsbevillinger i 2008, så er der kun 25 mio. kr. tilbage til fri disposition, når uddannelsesstab på 23 mio., huslejeafhøjelser på 18 m.m. er betalt, lyder opgørelsen på de nuværende budgetforudsætninger – som altså kan ændres, når *den faktiske studieaktivitet* er opgjort.

Aarhus' studenter vokser?

Aarhus' studenter var dygtigere end dem i København. Det er den hurtige konklusion på gennemførelsesstatistikker. Finanslovsforslaget for 2008 fortæller nemlig om voksende uddannelsesbevillinger i Århus og faldende i København – og tilsvarende voksende og faldende bevillinger. I Aarhus tjener man 8 mio. kr. og på KU taber man 23 mio. kr.

Virkeligheden er lidt mere broget, idet ovenstående udregning er foretaget på baggrund af de budgetterede optagelsestal og gennemførelsesprocenter (STÅere). Og de seneste tal herfra er mere end et år gamle. I november forventer Videnskabsministeriet at have de seneste indberetninger af *'den faktiske studieaktivitet'* indtil september i år (i FLs ændringsforslag), og har KUs studenter opført sig meget bedre – eller har lærerne ladet mange flere bestå eksamener – så kan KUs bevillinger vise sig at være i plus og ikke i minus 23 mio. kr.

Studenternes opførsel har således stor betydning for universitetets bevillinger, og det afspejler sig i beregningerne på årets finanslov.

Aarhus: Plus på 30 mio.

På Aarhus Universitet regner man også med en mindre tilvækst:

"Netto får AU ca. 30 mio. kroner ekstra i frie basismidler i 2008 i forhold til 2007. Der er altså en stigning i lille grad i basismidlerne. Finanslovens bruttotal fortæller godt nok om en stigning på ca. 66 mio. kr., men herfra skal man fraregne de bundne og øremærkede bevillinger, 2-pct.'s besparelser og de pålagte indkøbsbesparelser", fortæller økonomichef Kirsten Skjødt.

Aarhus' ekstrabevilling lyder på ialt 72 mio. hvoraf de 6 mio. er budgetterede merbevillinger på uddannelsessiden, hvor ministeriet regner med et større optag og bedre gennemførelsesprocenter.

Af de resterende 66 mio. kr. er mere end halvdelen øremærkede, heraf mere end 25 mio. til udvidelse af ph.d.-stipendier på naturvidenskab, teknik og sundhedsvidenskab. 8 mio. skal gå til ansættelse af flere post.doc.'ere.

Økonomichefen gør samtidig opmærksom på, at de nye midler også kan blive brugt til at dække krav om medfinansiering, fx af 501 flere ph.d.'ere, af EU-bevillinger. Og så skal sektorforskningen hos DMU og i Foulum i øvrigt også have penge, som de kan bruge til medfinansiering af eksterne bevillinger.

"Det er et åbent spørgsmål, hvem har definitionsretten til, hvad der er 'fri forskning'. Normalt ville man vel sige, at der er givne definitioner og standarder, jf. 'forskningsstatistikken'. Men lige nu har Regeringen sin agenda for forskningspolitikken og det gør definitioner til et politisk spørgsmål. I praksis betyder det, at minister Sander og det flertal, som ligger bag Regeringen, har retten til at definere," siger forskningsordfører Charlotte Fischer (Rad.).

TEMA: TALMUDDER

Regeringen har klare politiske interesser i nogle bestemte definitioner. Grundlæggende vil en liberal regering ikke have ry for, at man styrer forskningen. Derfor skal så mange midler som muligt fremstå som 'frie', selv om der faktisk er (strategiske) bindinger på dem. Mest åbenlyst ligger problematikken i universiteternes såkaldte basisforskningsmidler, hvor en stor del af disse indirekte kan være bundne til bestemte formål (lønninger, samfinansiering, medfinansiering, ph.d.-stipendier m.m.).

Ministeren i talkampe

Videnskabsminister Helge Sander var i oktober involveret i flere 'talkampe'.

Den første handlede om, at studerende demonstrerede ved Folketingets åbning mod nedskæringer af uddannelsesbevillingerne. De studerende påpegede løbende procentbeskæringer af taksameterbevillingen og en nedskæring fra 2007 til 2008. Ministeren hævdede, at den nuværende Regering siden 2001 har givet flere penge til uddannelserne, og at nedskæringer var den tidligere SR-regerings gerning. Problematikken blev diskuteret i et samråd i Videnskabsudvalget d. 10. okt.

Den anden talkrig opstod da de frie forskningsråd påstod, at deres bevillinger falder relativt voldsomt i forhold til det strategiske forskningsråds bevillinger, og at der bør være balance mellem disse.

Ekspertter vil ikke være tal-dommere

Minister Sander kaldte det frie forskningsråds indlæg for "et partsindlæg" og "en forvrængning af virkeligheden". Og så hævdede han, at de samlede midler til fri forskning er vokset fra 41 pct. til 37 pct. i perioden 2001-07. De to parter bruger altså hver deres tal for at retfærdiggøre sig.

FORSKERforum har konsulteret *tal-eksperter* for at få fastlagt, hvem der har ret. Men de vil ikke citeres, fordi definitions-spørgsmålet er "politiseret". Når ministerens spindoktor – som også er Videnskabsministeriets kommunikationschef – fremlagde et "faktablads" (9.okt.) om "Voksende bevillinger til fri forskning" kunne eksperterne således ikke gennemskue dets totaltal.

Ekspertterne siger blot, at begge parter har ret på deres egne præmisser. Til det kon-

er 'fri forskning'

nerne til, så den diskret kan styre bevillinger i strategisk retning, mener oppositionen

Sådan så det ud, da Videnskabsministeren var i samråd d. 10. oktober om uddannelsesbevillingerne. Fra venstre er det oppositionens Per Clausen (Enhedslisten), Charlotte Fischer (Rad.), Rasmus Prehn (S). Dernæst universitetsstyrelsens direktør Jens Peter Jacobsen, minister Sander (V) samt Hanne Severinsen (V)

krete spørgsmål, om der er kommet relativt flere midler til fri forskning, svarer de, at det er korrekt ud fra, hvad der er ministerens definitioner af 'fri forskning'. Men de stiller spørgsmål ved, om rigtigheden i en stigning fra 37 til 41 pct. fordi definitionerne er uklare og ligger i en gråzone.

Definitioner skrider

"Basismidlerne er slet ikke så frie, som Regeringen vil give indtryk af. Definitionerne er uklare, så ministeren har fri adgang til at skruer op og ned. I nogle af de statistiske opgørelser ser det tilmed ud til, at Regeringen har medregnet infrastruktur-bevillinger blandt de frie bevillinger", siger den radikale videnskabsordfører. "I forskningsstatistikken var der tidligere skarpe definitioner på, hvad der er fri forskning og strategisk forskning. Ministerens strategi er at skabe mudrede definitioner, så han kan slynge tal omkring sig, hvor definitionerne er borte: Mellem fri forskning og strategisk, mellem forskning og innovation osv. Det giver politisk frit spil for, hvordan Regeringen placerer bevillingerne, så Regeringen bag lukkede døre kan styre bevillinger i strategisk retning".

De Radikale stødte på definitionsproblematikken, da politikerne skulle udmønte globaliseringsmidlerne. Her foreslog Regeringen, at der blev oprettet en stor pulje – 242 mio. kr. – såkaldte UNIK-midler til store, langsigtede forskningsprojekter i store forskningsgrupper. Regeringen kaldte disse for "frie midler til universiteterne", selv om de ikke bliver mere frie end at de skal

søges og fordeles efter konkurrence.

"Jeg tror alle andre end Regeringen vil kalde denne pulje for 'strategisk'. Universiteterne skal søge UNIK-midlerne på bestemte projekter og midlerne uddeles på bestemte kriterier med bindinger på, så det er absolut ikke frie midler. Men det mener Regeringen altså, og så skrider de almindelige definitioner", mener Fischer.

Gråzone umulig at gennemskue

"Ministeren og hans embedsmænd er meget bevidst om definitionsproblematikken, når han klart afviste oppositionens ønske om, at midlerne skulle rubriceres som strategiske. Ministeren vil have så mange midler puffet ind under 'frie midler' som muligt", forklarer Fischer. "Jeg er ikke konspiratorisk anlagt, men ministeren fremlægger opgørelser, hvor definitionerne er helt uklare eller hvor grænserne for, hvad der er 'frie midler' flyttes. Og for os andre som lægmænd – vi har ikke et embedsmandskorps bag os – er det umuligt at opdele tallene, så han har fri bane. I Folketinget har oppositionen prøvet at få fastlagt nogle klare definitioner, men Sanders forklaringer er det rene volapyk, så gråzonen er ikke blevet mindre, men større".

Når ministeriet fremlægger større oversigter over forskningsmidlernes placering på hhv. frie og strategiske midler er det umuligt at genkende tallene, siger Fischer. De Radikale og Enhedslisten har prøvet at få klare definitioner, men nu kræver man en skriftlig liste over, hvad der er hvad.

jø

Talkrig om fri forskning

Forskningsrådene og ministeren diskuterer 'fri forskning', men ud fra helt forskellige tal

Den politiske styring af forskningens retning er til "ugunst" for dansk forskningskvalitet, idet Regeringen ensidigt satser på strategisk forskning. De frie forskningsråd stagnerer derimod, idet kun hver femte ansøger får de penge, der er søgt.

Formændene for de fem frie forskningsråd går i offensiven mod den politiske styring af den danske forskning. Stort set alle ekstra midler fra Regeringens forskningssatsning går til strategisk eller program-forskning, mens den frie forskning stagnerer. Som målestok henviser de til, at det strategiske forskningsråds bevillinger er vokset fra 30 pct. til 75 pct. af de frie forskningsråds (2004-2008).

Samtidig sker der en voksende politisk styring, idet universiteterne fremover skal konkurrere om basismidler ud fra strategiske prioriteringer: "Den nye model til at fordele en del af basismidlerne ... understøtter ikke fri forskning, men strategisk tænkning", bemærker de fem i POLITIKENs kronik.

Og det bliver ikke bedre i fremtiden. I 2004 fik den frie forskning 9,9 pct. af de offentlige forskningsmidler, mens der er budgetteret med, at man kun får 5,7 pct. i 2012, konstaterede forskningsrådene.

Videnskabsministeren: Et partsindlæg

Ikke overraskende gik Videnskabsministeren til angreb på de fem formænd: "Det her er et partsindlæg, der går langt, langt ud over det rimelige, og det er en forvrængning af den virkelighed, vi står over for", siger Helge Sander, som lægger op til talkrig ved at hævde den strategiske forskningsandel er faldet fra 41 pct. til 37 pct. i perioden 2001-07. Det fremgår dog ikke, hvordan ministeren kommer frem til disse tal.

De to debattører kæmpede om *at definere debat-rammen*: Mens forskningsrådene ville sammenligne de frie råds bevillinger med det strategiske råds, ville ministeren hellere sammenligne gennem et totalbillede.

Fællesformanden for de fem forskningsråd, J.C. Djurhuus: "Ministerens udlægning afhænger helt af hans definitioner. Den traditionelle definition – og forskningsrådenes – er, at 'fri forskning' er bottom-up, dvs. at forskere eller forskergrupper kan søge midler til fri videnskabelig undersøgelse, samt at midlerne uddeles efter kvalitet. Strategisk forskning er, når der sker afgrænsning af, hvad der kan søges og gives penge til eller at der er knyttet særlige betingelser til", forklarer han.

Djurhuus havde senere et møde med ministeren: "Tal- eller definitionskrige er uproduktive. Men der må ikke ske et skred i definitioner, så det ikke er klart, hvad ressourcerne går til. Vi må jo forsøge at overbevise politikerne om, at der er en ubalance mellem de frie og de strategiske midler".

jø

Nedlæggelse af italiensk og russisk på CBS

CBS har besluttet at nedlægge uddannelserne i de små erhvervsprog italiensk og russisk. Sprogene kan i Danmark kun læses på CBS, som i øvrigt også har planer om at nedlægge fagene fransk og tysk. Alex Klinge, der er institutleder for sprogfagene siger, at »Handelshøjskolen er ikke en public service-station, og man er nødt til at se på økonomien« (POLITIKEN 10. okt.).

Det har fremprovokeret et spørgsmål til universitetsministeren: *"Finder ministeren det tilfredsstillende, at en række mindre erhvervsprog som f.eks. italiensk og russisk nedlægges på CBS og dermed ikke længere kan læses i Danmark, og hvilke initiativer vil ministeren tage for at forhindre, at både de studerende, forskningsverdenen og erhvervslivet kommer til at lide under bortfaldet?"*

Spørgeren – SFeren Morten Homann – vil høre, om ministeren er enig i, at universiteterne skal leve op til "public service"-krav (som DR), eller om universiteterne må agere som virksomheder, der alene må navigere efter at optimere de økonomiske resultater. Spørgeren undrer sig over, at den nuværende småfagsforpligtelse ikke også gælder for erhvervsprogene.

Protest mod Haarders professionsmaster

Undervisningsminister Bertel Haarder har præsenteret et udkast til lovforslag om professionsbacheloruddannelser på de ikke-forskningsbaserede CVU'ere, som hører under Haarder. Universiteternes rektor-kollegium protesterer imidlertid imod dette, da de såkaldte professionsbachelor allerede har mulighed for at tage en uddannelse på kandidatniveau – både på de 2-årige kandidatuddannelser og masteruddannelser op universiteterne: *"At udvikle en praksisbaseret professionsmaster vil udhule masterbegrebet. Uddannelse på kandidatniveau bør være forskningsbaseret"*.

Derimod er rektorerne tilfredse med, at gumbegrebet 'forskningstilknytning' ikke anvendes længere, derimod hedder det 'udviklingssamarbejde med relevante forskningsinstitutioner'. (Rektorkollegiets høringsvar 28.sept.).

Fra vor egen verden: Læserundersøgelse om FORSKERforum

I uge 41 blev en del af FORSKERforums abonnenter telefon-interviewet om deres syn på bladet.

- De udvalgte har bl.a. svaret på
- hvor lang tid de bruger på læsning
- om bladet har en høj grad af troværdighed
- om de sætter pris på bladets pågående journalistik
- om bladet skriver for meget om personkonflikter
- om der skrives tilpas meget om forskningsfrihed
- om der skrives tilpas meget om fagpolitik.

Endelig blev der spurgt på en skala 1-6, hvor tilfreds læseren er.

Læserundersøgelsen er en rutinemæssig opfølgning på en tidligere undersøgelse fra 2001, som der således kan sammenlignes med. Dengang viste resultaterne, at FORSKERforum sammenlignet med andre fagblade blev læst lidt mere. Der var kritik af en kedelig layout. Undersøgelsen gav opbakning til en redaktionel linie i bladet med en del stof om forskningspolitik og med en vis "skrivefrækhed".

Resultatet forventes at kunne offentliggøres i næste nummer af FORSKERforum
red.

Ministeriet

Videnskabsministeriet meldte kontraktmål ud, som universiteterne

"Det har jo ikke meget at gøre med en udviklingskontrakt, når man får diktater og succeskriterier proppet ned over hovedet fra ministeriets side".

"Det er svært at opfatte ministeriets krav som andet end fortsat mistillid til universiteterne – og bestyrelserne. Målepunkterne er så konkrete så det er svært at opfatte dem som andet end et nyt led i detaljstyringen fra ministeriets side".

MISTILLID

"Vi skriver de mål i kontrakten, som ministeriet kræver, for de skal jo bevilge os penge. Det bliver helt minimalistisk, for bestyrelsen vil ikke binde sig til noget, som vi ikke står inde for. Det er da vores egen strategiplan, som vi arbejder efter".

Sådan lyder det fra en række kilder i universiteternes bestyrelser, som netop har indsendt deres udkast baseret på 16 *resultatmål*, opstillet på forhånd af Videnskabsministeriet. Det var meget kontante mål om forskningsproduktion, om evnen til at hente eksterne forskningspenge, om gennemførelsestider, om kvalitet i undervisningen m.m.

Dobbelt bogholderi

Bestyrelserne skulle indsende deres kontraktudkast d. 12.oktober. Og kontraktudkastene er blevet minimalistiske – man har skrevet, hvad ministeriet kræver, hvorefter man retter sit fokus mod egne strategi- og succeskriterier.

Som det formuleres af SDUs bestyrelsesformand Johannes Due: "Vi anbefaler en minimalistisk kontrakt med ministeriet med korte måleperioder og en mere uddybende kontrakt mellem bestyrelsen og den daglige ledelse, hvor vi kan opstille langsigtede og mere detaljerede mål" (bestyrelsesreferat 10.sept.).

Ministeriets målekrav opfattes som så visionsløse og teknokratiske, at universiteterne så sig tvunget til at gå ind i et dobbelt bogholderi. Sådan ser den underliggende strategi ud bag flere af de otte universiteters indspil til ministeriet.

Mest uindpakket fremgår dobbeltspillet af SDUs bestyrelsesreferat: Til ministeriet indleveres et udspil, som følger ministeriets paradigme. Men ved siden af laves et strategidokument som internt supplement, og det arbejder bestyrelsen efter at opfylde.

Og i KUs bestyrelse var der enighed om, at ministeriets 16 målekrav ikke afspejler KUs interne strategi-mål, som de er formuleret overordnet i KU-bestyrelsens strategi. Men samme dobbelthed findes i andre bestyrelses behandlings af udviklingskontrakterne.

Medarbejderen: Ikke udvikling, men kontrol

KUs bestyrelse har besvaret ministeriets 16-punkts måleliste venligt, men abso-

lut uengageret. Holdningen er, at KU har sin egen strategiplan, og at ministeriets måleliste ikke tager hensyn hertil. Bestyrelsen besluttede lakonisk, at den udviklingskontrakt, som skal indgås med ministeriet, ikke skal indeholde noget, som bestyrelsen ikke ønsker.

Der er da en risiko for, at det går til i bureaukrati og kontrol, hvor det bare handler om at have papirerne i orden – og så er kontrakten meningsløs.

Erik Bonnerup

Det medarbejdervalgte vip-medlem af KU-bestyrelsen kalder frimodigt procedure og de 16 målepunkter for østeuropæisk planøkonomi:

"Det er en stramning af detaljstyringen, som det er svært at opfatte som andet end fortsat politisk mistillid til universiteterne – på trods af at der er kommet bestyrelser med eksterne medlemmer og udpegede bestyrelsesformænd", konstaterer **Henrik Preben-sen**. "Målepunkterne skal ikke bidrage til udvikling, men kontrol. Ministeriet er åbenlyst ikke interesserede i de mål, som universitetet selv har. Tankegangen bag de 16 punkter er, at der skal opstilles kvantitative mål, som ministeriet og Rigsrevisionen så kan bruge til at kontrollere og styre med – og til at sammenligne data på tværs med andre universiteter".

ts seksten målepunkter

skal skrive ind i de nye udviklingskontrakter for 2008. Bestyrelserne spiller med, men uden begejstring

Universitetsledere i korridorsnak: Fra venstre DTUs Lars Pallesen, KU-bestyrelsesmedlem Erik Bonnerup, Aarhus-rector Lauritz Holm-Nielsen og KU-formand Bodil Nyboe-Andersen

Bonnerup: Risiko for bureaukrati og kontrol

Medlem af KUs bestyrelse **Erik Bonnerup** vil ikke komme med så bastante udsagn:

"Personligt synes jeg, at det havde været mest interessant, hvis bestyrelserne havde fået lov til at udfolde deres visioner. Men ministeriet har ikke spurgt KUs bestyrelse, hvad vi synes er vigtigt at have med i en udviklingskontrakt. Ministeriet har sat firkantede rammer op i form af 16 målepunkter. Derfor indmelder bestyrelsen som ministeriet ønsker, men vi er helt bevidste om, at det kun er delmængde af KUs egen strategiplan, som vi arbejder på", forklarer han.

Bonnerup er forsigtig med at kalde 16 målepunkter for et led i detaljstyringen af universiteterne:

"Jeg er spændt på, hvad ministeriet vil bruge det til. Personligt mener jeg, at detaljeringsgraden er for stor. Hvor overflødig kontraktindholdet er, afhænger helt af, hvordan ministeriet reagerer på universitetets indmelding, og hvordan de tænker sig at følge op på målepunkterne", siger han.

"Man kan have bange anelser om udspillet er et led i detaljstyringen. Men det afhænger som sagt helt af, hvad ministeriet har tænkt sig at bruge det til".

Men er det ikke dobbelte standarder, når udviklingskontrakt og den interne strategiplan ikke svarer til hinanden?

"Det kan man ikke sige uden videre", svarer Bonnerup. "Der er da en risiko for, at

det går til i bureaukrati og kontrol, hvor det bare handler om at have papirerne i orden – og så er kontrakten meningsløs. Forhistorien skræmmer lidt, for der er eksempler på, at ministeriets og Rigsrevisionens interesse kun samler sig om de tilfælde, hvis man ikke opnår 100 pct. målopfyldelse på et punkt. Man skal ikke straffes for at have ambitioner. Hvis det er risikoen, så er det nærliggende

at lade være med at binde sig til for meget i kontrakterne – kun at svare på det, man bliver spurgt om".

Styringsinstrumenter i 3. generation

Bag hele konflikten ligger, at udviklingskontrakterne – sammen med akkreditering af uddannelser og 'konkurrenceudsættelse' af bevillinger – er vigtige styringsinstrumenter for Regeringen. Styringen sker gennem udlodning af forskningspenge til øremærkede formål, så institutterne løber i bestemte retninger. Og altså parallelt hermed via opstilling af *målkrav* i udviklingskontrakterne.

Universiteternes usikkerhed over for kontrakter bliver ikke mindre af, at det er uklart, om indberetninger eller succesopfyldelse skal bruges til at udløse økonomiske belønninger eller straffe. Ministeriet hævder, at det er der ingen planer om, men det beroliger ikke universiteterne.

Detaljeringsgraden er vokset igennem årene. Rammen for 1. generations kontrakter var relativt åben, hvor universiteterne blev forsikret om, at der var fokus på universitetets egne ideelle målsætninger, og at kontrakterne ikke skulle være firkantede med kontante krav til produktion m.m.

2. generations kontrakter var et forsøg på at lægge en ramme for kontraktindholdet med relativt håndfaste succeskriterier, der dog fortsat kunne præges af universitetet selv.

Og i 3. generation kommer så de 16 målepunkter med eksternt fastlagte krav om håndfaste og målbare tal, der skal kunne afvejes af ministeriet og Rigsrevisionen samt bruges til sammenligninger – benchmarking – på tværs af universiteterne.

jø

Udviklingsmål: Personalepleje ...

KUs medarbejdere havde fået indføjet medarbejdernes trivsel som kontraktmål, men det tog bestyrelsen ud

Videnskabsministeriet havde 16 målkrav til udviklingskontrakten. På KU fik medarbejderne i samarbejdsudvalget indføjet et 17. mål, som handlede om at gøre universitetet til "en attraktiv arbejdsplads for medarbejderne".

Rektor Ralf Hemmingsen bar den ekstra målsætning op i bestyrelsen. Men bestyrelsen afviste denne med det argument, at det lå udenfor den ramme, som ministeriet havde lagt. Det medarbejdervalgte vip-medlem, lektor Henrik Prebensen, var enig i, at punkt 17 skulle udgå af kontraktudkastet:

"Det er ikke i KUs interesse, at ministeriet opstiller en 16-punkts kravliste, som ikke har nogen relation til KUs egen strate-

giplan. Det er min opfattelse, at universitetet ikke har fordel af at skulle opfylde en række eksternt påførte succeskriterier, som ministeriet kan bruge til at styre efter. Derfor vil det også være direkte uheldigt, hvis der i kontrakten bliver indføjet noget om personalepleje, for så kunne ministeriet også styre dette felt – det ministerium, som for få år siden mente, at personalepolitik slet ikke hører til i udviklingskontrakterne", siger han. "Til gengæld forpligtede bestyrelsen sig på, at temaet 'KU som en attraktiv arbejdsplads' kommer ind i den interne, samlede handlingsplan med specifikke målsætninger for de kommende år. Det er der mere perspektiv i".

OK08-krav nr. et: Højere

DMs formand Ingrid Stage er formand for forhandlingsudvalg for universitetsområdet, der skal kæmpe for højere løn. Men hvor højt prioriteres de universitetsansatte?

"Universitetsrådets og DMs hovedkrav ved februars overenskomst-forhandlinger er en markant forhøjelse af den almindelige lektorløn. Jeg vil ikke sætte absolutte tal på, for det kunne fungere som en begrænsning for forhandlingerne. Men for at det ikke skal misforstås, vil jeg sige, at vi kræver et markant løft – altså ikke bare noget, der svarer til to flasker vin om måneden. Og det skal være sådan at alle lektorer skal kunne opnå lønforhøjelsen, ikke bare enkelte udvalgte..."

INTERVIEW: OVERENSKOMST 08

Sådan siger Ingrid Stage, der er chefforhandler for universitetsrådets forhandlingsudvalg under AC. Hun – formand for DM – er også medlem af ACs centrale forhandlingsdelegation, der skal forhandle med arbejdsgiverne.

"Det skal ikke være nogen hemmelighed, at hvis der ikke kommer en markant forhøjelse, så bliver det rigtig svært for mig at anbefale mine medlemmer at stemme ja til et forhandlingsresultat i foråret 2008. Men der er selvfølgelig den risiko, at universitetsgruppen – som den minoritet, den er i organisationerne – stemmes ned af større interessegrupper. Men ingen skal i hvert fald bagefter kunne beskyldes mig som formand for universiteternes forhandlingsgruppe – og som formand for DM - for ikke at have talt lektorgruppens sag".

Forskellige modeller

Ingrid Stage vil ikke byde på, hvordan mekanismen til den markante forhøjelse af lektorlønnen kan ske. I dag er det sådan, at lektorer får lektortillæg efter 14 år:

"Det vil være uproduktivt at kræve, at alle automatisk hæves med et bestemt beløb. Men kravet er, at alle skal have muligheden for at få forhøjelsen inden for en kortere årrække. En model kunne altså være et seniorlektortillæg som er anciennitetsbåret.

En anden model kunne da være, at en hævnning af lektorlønnen sker som en langsigtet aftale, fx som da lektortillægget i begyndelsen af halvfemsenerne blev hævet med 10.000 kr. over tre ok-perioder (eller seks år). Det vil i mine øjne være svært at komme ud med noget nu, der er ringere end dengang",

TIDSFORLØB FOR OK08-forhandlingerne:

Eftersommer 2007: Sonderinger internt i forhandlingsparaplyen AC, hvor de enkelte fagforeninger melder deres krav ind. Der er anmeldt ca. 80 store og små krav.

Oktober-november: Kravafstemning i AC-systemet og tekniske sonderinger.

Slut december: Start på forhandlinger med statens arbejdsgivere.

Februar: Afslutning af forhandlingerne.

siger hun. Betingelserne er til stede: De seneste overenskomster har prioriteret forbedringer for ph.d'erne og lektorerne har måttet stå i skyggen. Lønudviklingen for universitetslærerne har været markant ringere end i den private sektor, end for sammenlignelige offentlige grupper (fx de statslige kontorchefer) og udenlandske professorer, forklarer AC-formanden.

Statens arbejdsgivere vil parkere løn lokalt

Regeringens lønstrategi har i mange år rettet sig mod ny-løn og mod individuelle tillæg. Det har tilsyneladende resulteret i en lønstigning for de statslige kontorchefer og for professor-gruppen (som selv forhandler løn fra arbejdspladsens chefpulje).

Statens chefforhandlere har ved de seneste ok-forhandlinger afvist generelle lønforhøjelser, dvs. centralt fastlagte tillægsstørrelser. Og dermed har man også blankt afvist krav om generel forhøjelse af lektorlønnen.

"Man kan da også forudse, at modparten vil prøve at parkere problemet ved at sende det ud til lokal forhandling på de enkelte universiteter, dvs. at lektorer skal slås om individuelle tillæg med hinanden som i dag. Det vil vi ikke være med til", erklærer Ingrid Stage.

Dels har universitetsledelserne afsat utroligt få penge til dette, så tillidsfolkene fortæller om alt for meget administration til at uddele alt for få tillæg.

Dels viser undersøgelser at ny-løn systemet ikke egner sig til universitetsområdet, fordi aktiviteterne ikke kan måles på enkle parametre, og fordi universiteternes budgetter ikke kan indrettes herpå.

Dels skal der gøres op med modpartens ideologisk farvede opfattelse af, at ikke alle skal have tillæg, men kun enkelte – fx stjerneforskere - har fortjent ekstraløn. I stedet må arbejdsgiverne anerkende, at universitetslæreres løn er saktet agterud, og at helt almindelige lektorer, der sørger for en høj kvalitet i undervisning, forskning og vejledning i det daglige, får en løn, der tilsvarende lignende grupper og al politikernes tale om 'universiteter i verdensklasse' osv.

AC-notatet som blev væk

AC-systemet har indirekte selv været med til at sætte universitetslektorerne højt på prioriteringslisten. Et AC-notat fra marts om lønudviklingen fortalte, at lektorlønnen kun var steget med 15 pct. mens professorlønninger steg med 23 pct. og kontorchefer med 25 pct. (2000-2006). Det tydede på, at kontorcheferne har været den gruppe, som i størst grad kunne drage nytte af de individualiserede redskaber i ny-løn-systemet.

Logisk set burde notatet have givet universitetslektorernes løn høj-prioritet i AC-

Man kan da også forudse, at modparten vil prøve at parkere problemet ved at sende lønspørgsmålet ud til lokal forhandling på de enkelte universiteter, dvs. at lektorer skal slås om individuelle tillæg med hinanden som i dag. Det vil vi ikke være med til.

Ingrid Stage

systemet. Men sådan er det slet ikke gået, for notatet kom ud af fokus:

"Jeg kan da ikke forestille mig, at nogle i AC-systemet fortryder at statistikken blev blæst op (på FORSKERforums forside i maj, red.), men det er da underligt, at notatet ikke placerede universitetslærernes lønfejterslæb højere i AC", siger Stage.

"Notatet var en klokkeklar påvisning fra AC-systemet selv af, at lektorgruppen er saktet agterud. Alligevel sås der tvivl om notatets indhold. Man møder argumenter om, at lektorlønnen ikke kan sammenligne med kontorcheferes løn. Eller at professor mso'erne burde medtages i lektorgruppen, selv om det ikke er faste stillinger".

Er grundtankegangen i AC ikke lønlokomotivet: At forhøjelse af nogle gruppers løn vil trække andre med sig?

AC-formand vil ikke love lønfest

Formand for AC Sine Sunesen sagde i et portræt (Berlingske 23.10), at hun som topforhandler for fagforeningerne ikke på forhånd vil garantere lønfest ved de kommende overenskomstforhandlinger. Sunesen har ansvaret for at forhandle for 175.000 statsansatte og skal både repræsentere LO og Akademikerne: "Jeg ved, at der er nogle LO-kredse, der ser det som et problem. Det gør jeg ikke. Jeg kender til hele det samspil, der skal være under sådanne forhandlinger," sagde Sunesen, der har en fortid som embedsmand i Videnskabsministeriet, som formand for DJØF og i øvrigt har tre børn, mand og hus i Klampenborg.

konkurrere med andre AC-grupper om overenskomst-lagkagen.
i ACs top?

"Sådan er den almindelige tankegang. Men nogle mener alligevel, at det er uhenigtsmæssigt med sådanne sammenligninger – men det er vel, fordi de har andre grupper som højprioriterede ...".

Med store bogstaver til AC

AC er en forhandlingsparaply for alle akademikergrupper. I AC skal universitetslærerne ud i konkurrence med andre offentlige grupper om løn-lagkagen.

Og konkurrerende fagforeninger på AC-området har ikke nødvendigvis samme interesser. Foreløbig er markeringen sket via indmelding af kravlister til AC – ca. 80 store og små krav samt igennem signaler i offentligheden af, hvad fagforeningerne prioriterer højest:

DJØFs højeste prioritet er chefgruppen samt specialkonsulenter i staten (den voksende gruppe mellem fuldmægtige og kontorchefer). DJØF, ingeniørerne og GL har også lærere på erhvervsskoler højt på listen. Og DM melder sig altså med lektorkravet.

Men i første omgang så det ud som om AC-systemet havde glemt lektorkravet:

"Proceduren er sådan, at AC og statens arbejdsgivere indleder tekniske drøftelser om, hvad der kan komme til forhandling, og hvordan en aftale kan realiseres. Og her havde AC indledt disse tekniske udredninger for kun chefgruppen, specialkonsulenterne og erhvervsskolerne. Jeg har derfor nu med meget store bogstaver krævet, at ACs direktør indleder den samme type sonderinger, for at gøre AC-systemet klart, at det er et højprioriteret område for os og for at forbedre arbejdsgiverne på lektorkravet. Teknikken lægger nogle spor ud for de kommende forhandlinger".

Er denne forglemmelse udtryk for, at kravet er lavt prioriteret i AC-systemet?

"Man kan kun gisne om årsagen. Skal jeg gætte, så er det fordi det i AC-systemet opfattes som et vanskeligt krav, set i lyset af de seneste ok-forhandlinger. Områder, hvor man går ind på arbejdsgivernes præmisser om ny-løn og tillæg, opfattes som noget mere fremkommelige. Men det vil vi altså ikke finde os med".

To flasker vin en fiasko?

Skal man ikke forberede universitetslærerne på, at lektorkravet ikke har store chancer for at komme først igennem AC-systemet og dernæst arbejdsgiverne?

"Sådan vurderer jeg ikke situationen. Dels står en helt enig forhandlingsgruppe på universitetsområdet med repræsentanter fra alle fagforeningerne bag kravet. Dels er det faktisk det højest prioriterede krav fra DM, som er den organisation med næstflest offentligt ansatte medlemmer (efter DJØF), og jeg forventer da, at DM får sit topkrav igennem.

Ved de seneste ok-forhandlinger har der

været ca. 150 mio. kr. til fordeling i AC-organisationspuljen til 'opfyldelse af særlige krav'. Det er en lagkage, som AC-systemet skal søge at fordele til på medlemsgrupper – er der en interessekonflikt mellem fagforeningerne i AC-systemet?

"Jeg vil hellere kalde det 'en kammeratlig kappestrid' om AC-puljen. Men jeg har da en klar forventning om, at nu er det lektorerne tur til at komme højt på kravlisten i AC og at der kommer noget ud af det hos arbejdsgiverne"

1000 kroner-spørgsmålet: Vil det være en fiasko for universitetslærerne, hvis forhandlingsresultatet om et halvt år ender med, at lektorerne får et månedligt løntillæg på 200 kroner?

"Jeg vil ikke svare på, om det vil være 'en fiasko'. Jeg vil ikke sige for meget om tal. Men jeg har da svaret, at to flasker vin pr. måned er alt for lidt. Det er vist et 1000-kroners svar ...", slutter formanden for ACs universitetsudvalg.

Hvem skal have lønstigninger: Sygehjælperne eller akademikerne

Nogle grupper offentligt ansatte – i første række sygehjælperne og hjemmehjælperne, men også folkeskolelærere, sygeplejersker og politifolk – står stærkt for forårets overenskomstforhandlinger. De protesterede i forlængelse af Regeringens velfærds-planer voldsomt over deres lønvilkår og har udbredt sympati i befolkningen som 'lavtlønsgruppe'. Finansminister Thor Pedersen har ikke villet love dem noget, men Dansk Folkeparti - Regeringens støtteparti – støtter syge- og plejepersonalets lønkrav og at der afsættes ekstra penge på finansloven til netop disse grupper. Arbejdsmarkedsforskere vurderer, at Regeringen vil spille hårdtmod-hårdt - og at arbejdsmarkedet derfor står overfor en storkonflikt. Og hvis Regeringens faktisk ender med at imødekomme nogle lavtlønsgrupper, så forudses det, at andre grupper skal betale:

"Det er helt klart, at de kommende overenskomstforhandlinger præges af kravene fra de store mellemuddannelser og lavtlønsgrupper. De kræver markante lønstigninger. Men AC-systemet har markeret, at penge hertil ikke skal tages fra AC-systemet. Der skal ikke ske en skævdeling mellem grupperne, så nogle offentlige grupper skal betale for andres lønstigninger. Der er da en risiko for, at det sker, fordi Regeringen er sat under pres af disse store lavtlønsgrupper – men det ændrer jo ikke ved, at universitetslærerne er en lavtlønsgruppe i AC-sammenhæng".

IDAs formand: Tillæg løfter lønnen

- også for den almindelige ingeniør-universitetslærer

Uenigheden imellem AC-fagforeningerne handler i høj grad om, hvor meget de er villige til at gå ind på statens tankegang om at ekstra løn skal uddeles via ny-løn og lokale tillæg. IDAs formand medgiver, at det afslører forskelle i DMs og IDAs lønstrategier:

"I IDA går vi ind for, at alle skal have rimelige grundvilkår, mens det ikke nødvendigvis er alle, som skal have tillæg", siger Lars Bytoft.

Striden om lønstrategier er typisk, for nogle fagforeninger mener, at deres medlemmer er på arbejdspladser, hvor det faktisk er muligt at hente lønstigninger via (lokale og individuelle) tillæg. DM mener ikke, at tillægsstrategien alene er nok, fordi der ikke er større tillægspuljer på universiteterne, men det er ikke IDAs erfaring:

"I IDA er vi ikke imod store individuelle tillægsordninger. Vi mener faktisk selv, at vi har formået at skaffe vores medlemmer gode tillæg de steder, hvor der er en fornuftig tillidsmandsdækning. Vores filosofi er, at det gælder om at skaffe flest lønmidler på den ene eller den anden måde. Hvor DM måske er mere til faglig kamp, så vil vi hellere forhandle", siger IDAs formand.

Lokale eller individuelle tillæg betyder traditionelt, at enkelte får, mens andre intet får?

"At dem med de bedste kvalifikationer får mest, er der vel meget få som kan være uenige i! Så som sagt: Der skal være tillægsmulighed ud over rimelige grundvilkår".

Hvad er 'rimelige grundvilkår'?

ACs lønnotat peger på, at universitetslærerne ikke har 'rimelige grundvilkår' sammenlignet med andre grupper. Betyder det, at IDA støtter universitetslærernes ok-krav om, at universitetslektorerne skal højprioriteres, når AC-puljen til særlige formål (ca. 150 mio. kroner) skal fordeles?

"Der er jo mange interesser, som skal afvejes, herunder universitetslærernes. Men jeg tror faktisk, at IDAs universitetsmedlemmers total løn – inklusive tillæg – viser sig at være rimelig fornuftig", svarer Bytoft.

Normalt hedder det sig, at universiteterne ikke har råd og derfor ikke prioriterer tillæg til den brede lektorgruppe. *Skyldes Bytofts tro til tillægssystemet så ikke, at Regeringen i særlig grad forkæler ingeniør- og naturvidenskabsområdet med penge?*

"Der er da noget udbud-efterspørgsel over løndannelsen, jo. Og som sagt: Vi er dialogbaserede og går ind for at bruge hele systemet bedst muligt, herunder tillæg - hvor jeg kunne have det indtryk, at DM kun går ind for at løfte fra bunden."

Universitetslærere i organisationsklemme

Universitetslærerne er en minoritet i AC-systemet i forhold til de administrativt ansatte i stat og kommuner og risikoen er, at de bliver kørt over af de større medlemsgrupper, når overenskomstkrav prioriteres internt i AC – nærmest inden forhandlingerne med arbejdsgiverne går i gang.

OVERENSKOMST-SPIL

”Det er da en risiko, jo, og det er set før. Men hertil er der kun at sige, at universitetslærerne i de enkelte organisationer må lægge pres på deres forhandlere, for at universitetskrav kommer højt på ACs kravliste. Det er min oplevelse, at lønspørgsmålet for mange lektormedlemmer er en prøvesten på, om det er værd at være medlem af en AC-fagforening”, svarer Ingrid Stage, formand for DM.

Universitetslærerne i de enkelte organisationer må lægge pres på deres forhandlere, for at universitetskrav kommer højt på ACs kravliste

Ingrid Stage

AC blander sig i universitetspolitik

AC er forhandlingsparaplyen for alle fagforeningerne. Traditionelt blander ACs ledelse sig ikke i de store fagforeningers interessevaretagelse: DJØF tager sig af de administrativt ansatte jurister, IDA af ingeniørerne og Lægeforeningen af lægernes. Men når det gælder universiteterne, så politiserer AC i offentligheden og deltager i lukkede møder om universitetspolitik med Videnskabsministeriets embedsmænd. Og ACs formand deltog som personligt udpeget i Statsministerens omdiskuterede Globaliseringsråd.

”Det skyldes det ulykkelige forhold, at universitetslærerne er spredt på forskellige fagforeninger, og at de her – bortset fra i DM – er en minoritet, der har svært ved at sætte sig igennem”, forklarer Ingrid Stage. ”Men samtidig er der en opfattelse i fagforeningerne af, at alle fagforeninger jo er ’af-tagere’ af universiteternes uddannelser, og at man derfor har ret til at blande sig i universitetspolitik. Men det får den ulykkelige konsekvens, at de ser på området med ’aftagerinteresser’ og ikke ud fra de universitetsansattes interesser”.

Det klassiske eksempel var, da AC gik ud med et universitetspolitisk udspil sammen

med arbejdsgiverne i Dansk Industri og med CO-Industri, der krævede afdemokratisering af universiteterne. Ingrid Stage fortæller, at da DM modsatte sig dette udspil, lød svaret fra DJØFs forbundsformand og IDAs direktør, at de var klar over, at DMs holdninger lå tættest på universitetslærernes, men at disse ikke var bestemmende for DJØFs eller IDAs generelle universitetspolitiske holdninger.

Hertil svarer Ingeniørforeningens formand Lars Bytoft: ”Det er da rigtigt, at samtidig med, at IDA lytter til vores universitetsansattes input, så er der også andre hensyn som skal varetages, fx samfundshensyn. Vi mener, at der skal være en fornuftig balance eksempelvis mellem den frie forskning - forskningsfriheden - og så det, samfundet efterspørger”.

Universitetslærere i kartel?

”Det svækker interessevaretagelsen for universitetsområdet, når AC og nogle fagforeninger ser sådan på det. Hvis universitetsmedlemmerne er tilfredse med tingenes tilstand, så er det jo bare tingenes tilstand. Men hvis universitetsansatte er utilfredse med interessevaretagelsen, så må de organisere sig på en anden måde, der er mere slagkraftig”, siger Ingrid Stage.

DM har tidligere foreslået, at der laves forhandlingskarteller, hvor universitetslærerne samles i et kartel (på tværs af fagforeninger). *En mere drastisk model kunne være oprettelse af et egentligt forsker- og underviser-forbund, som samler universitetslærere i samme organisation (på linie med GL for gymnasielærerne)?*

”Som formand for DM, som højprioriterer forbedringer af de universitetsansattes vilkår, kan jeg kun anbefale, at man samler sig her, hvis man ønsker en stærkere interessevaretagelse. Hvad det så siden vil kunne udvikle sig til, er en anden sag”.

At ingeniører skulle samle sig i DM, i samme forhandlingskartel eller i en ny organisation tror IDA-formand Lars Bytoft ikke på:

”På løndelen er IDA mindst lige så gode som DM! Jeg tror, at IDAs mange universitetsansatte er tilfredse med IDAs evne til at hente tillæg hjem. Og generelt tror jeg, at ingeniører foretrækker IDA til at varetage både deres løn- og ansættelsesvilkår samt ikke mindst deres professionsmæssige interesser”.

JØ

Sektorforskningen var slet ikke så uafhængig og upolitisk, som det blev påstået, før de blev fusioneret ind under universiteterne. Nu giver pensionerede eller fratrådte sektorforskere konkrete eksempler på censur og politisering.

Miljøminister Hans Christian Schmidt brugte i perioden 2001-04 overstregningspennen til at nedtone forskeres konklusioner om, hvorvidt klimaændringer var menneskeskabte. Fagkundskabens advarsler blev nedtonet, og billedet af fremtidens klima blev gjort mere positivt. Samtidig blev udgivelser om tilpasning til det nye klima slyttet. Det passede ikke Regeringens skattestop, at der skulle bruges ressourcer på dette problem.

”Jeg oplevede konkret, at da jeg i 2002 lavede det faglige oplæg til en pjese om klimaændringer for Miljøstyrelsen, at pjesen aldrig blev offentliggjort, angiveligt fordi miljøminister Hans Chr. Schmidt ikke brød som om de videnskabelige facts – som fagfolk var helt enige om – om menneskeskabt global opvarmning. Ministeren var tilmed begyndt at rette i pjesen, men den blev altså aldrig offentliggjort med ham som minister. Til gengæld er pjesen – og de videnskabelige fakta - nu kommet frem under Connie Hedegaard”, fortæller Jes Fenger, som 72-årig pensioneret, men adjungeret seniorforsker og som sådan laver han stadig konsulentopgaver for DMU.

Hans Chr. Schmidt: Forskning er også politik

Daværende miljøminister Hans Chr. Schmidt (V) benægter ikke sin indblanding i den konkrete sag. Miljøministeriet udgiver pjaser, som er skræddersyede efter, hvad Regeringen mener, og der var i øvrigt ikke konsensus blandt forskerne dengang, siger han. Og for ham er forskning også politik: ”Alt handler om hvilke prioriteter du vælger, og det er et valg, man skal træffe” (JP 18.10).

Jes Fenger: ”Jeg tog censuren og udsættelsen relativt afslappet dengang i 2002. Men politisk set er det jo interessant, at en minister prøver at tone dette problem ned, og i historiens lys kan jeg da bagefter godt se problemet i, at en minister nedtoner eller for-sinker udbredelsen af vigtig viden om vores miljø”, siger han.

”Nu skal jeg jo ikke være for ond, men selv minister Schmidt ikke er forsker, så kunne man forlange, at hans indgriben har faglige begrundelser og ikke blot politiske. Det er altså ikke hensigtsmæssig for de alvorlige klimaproblemer, at en regering bare stak hovedet i busken og håbede, at problemer løser sig selv”.

Fenger: Politisering via finansieringen

Jes Fenger fortæller: ”Nu er en pjese jo ikke forskning, men formidling, så jeg tog forskningen ret afslappet dengang. Men det er da politisering, når en minister prøver at ændre

Politisering i sektorforskningen

... og forhalede pjese om klimaændringer fordi de videnskabelige facts ikke passede regeringens politik.

Forskning er også politik, lyder ministerens forsvar

eller fortie viden, som fagligt set er videnskabeligt erkendt i hele verden dengang. Det var da dumt af ham", siger Fenger uden at nævne regeringens promovning af Bjørn Lomborg.

Jes Fenger har ikke på DMU oplevet rettelser i eller politisering af sine rapporter:

"Men der var da et tilfælde – også omkring 2002 – hvor jeg lavede en undersøgelse om tilpasning til klimaændringer for Energistyrelsen. Rapporten blev betalt, men styrelsen offentliggjorde den aldrig. Det gjorde DMU så efter nogen tid..."

Fenger har ikke følt et pres for at lave bestillingsforskning – dvs. med resultater i en bestemt retning. Men der er en gråzone: "Når man laver sektorforskning, så er man jo afhængig af, at den bliver betalt. Man skal lave noget, der har praktisk betydning, dvs. at oplysningerne kan bidrage til den politiske beslutningsproces. Herved sker der en faglig udvælgelse og fravalg, som man ikke kan kalde 'censur'. Men det kan da ligge i luften, at nogle ting rører man ikke ved. Og jeg vil da ikke afvise, at der findes 'bestillingsforskning', men i mine øjne hænger det helt sammen med finansieringen".

Det kan da ligge i luften, at nogle ting rører man ikke ved. Og jeg vil da ikke afvise, at der findes 'bestillingsforskning', men i mine øjne hænger det helt sammen med finansieringen.

**Pens. seniorforsker
Jes Fenger**

Politisering skabte frygt i miljøforskningen

Kilder i sektorforskningen fortæller, at der umiddelbart efter at regeringen trådte til i 2001 opstod "en nervøs stemning" over, hvad

man kunne tillade sig at sige. Den var mere eller mindre direkte affødt af Statsministerens nytårstale om "eksperter og smagsdommeri" i 2002. Og kort efter blev der skåret en del på råd og nævn, samtidig med at regeringen skar hårdt på miljøforskning, fordi den tidligere miljøminister Svend Auken (S) havde forkælet m.m.

På miljøområdet var der kontroverser om landbrugets kvælstofudledning, men ikke mindst opponerede regeringen kraftigt mod teorier om menneskeskabte klimaændringer. Regeringen gav Bjørn Lomborg sit eget center, hvis kongstanke var, at klimaændringer er overdrevne, og at en cost-benefit analyse fortæller, at det er bedre økonomi at bruge ressourcer på andet end miljøet. Og så var der en forsker, som fik en særbevilling udenom finansloven til at studere solens effekt på klimaændringer – en teori som passede Regeringen noget bedre.

Hans Chr. Schmidt-historien blev introduceret af de to Politiken-journalister Lars Dalager og Michael Rothenborg (som snart udgiver en bog om Regeringens håndtering miljøproblemer).

'Bestillingsforskning'

Eigil Kaas var tidligere forskningsleder på DMI (som ikke er en sektorforskningsinstitution, red.) og er nu professor ved KU-meteorologi: "Mit skifte til universitetet har været oplevet som en enormt større frihed. Her kan man udtale sig efter bedste faglige overbevisning", siger han. "Ikke sådan at forstå, at jeg blev udsat for censur eller at der blev rettet i mine rapporter. Men der har da været eksempler på, at vi har lyttet til ledelsen råd om at holde lav profil".

Politisering foregik i en udefinerbar gråzone:

"På DMI blev der ikke rettet. Jeg mener også, at vi fik formidlet vores saglige budskab om, at klimaændringer skyldes den menneskelige faktor. Men det var direktørens klare politik i kontroversielle sager, at 'DMI går ikke i polemik – DMI informerer'. Det var et signal om, at være tilbageholdende, så vi var da nølende overfor at udtale os, blandt andet af angst for at blive 'smagsdommere' og at det kunne få konsekvenser for vores bevillinger".

Men sektorforskningen afviste dengang - hårdnakket - universitetsfolks påstande om, at der blev lavet bestillingsforskning - forskning med ført hånd?

"Jeg har ikke selv lavet bestillingsforskning, men der verserede da historier om det i miljøet. Og censuren af Fengers klimaadværser er da et eksempel på, at der foregik en politisering bag lukkede døre", svarer professoren.

Sektorforskningen: Uafhængige forskere eller loyale embedsmænd?

Ifølge Kaas var problemet med strukturen med sektorforskningen direkte under et res-

sortministerium, at forskerne skulle opføre sig som en kombination af uafhængige forskere og som embedsmænd, fordi man var Regeringens forskningsrådgivere.

"Kommandoforholdet var jo sådan, at ens overordnede kunne give henstillinger til, hvad der skulle stå i en rapport. En forskningsleder kunne rette i rapporter eller en direktør kunne sige, at nu udtalte man sig ikke mere om visse sager med henvisning til, at rapporten i sidste ende var deres ansvar".

Mit skifte til universitetet har været oplevet som en enormt større frihed. Her kan man udtale sig efter bedste faglige overbevisning.

Professor Eigil Kaas

Med de nye fusionsuniversiteter med sektorforskning opstår der et dilemma for det uafhængige universitetet, der nu skal til at udføre de samme 'myndighedsopgaver', som ministerier tidligere fik udført af loyale sektorforsknings-institutioner. *Hvorfor skal et ministerium betale for en rapport, som måske vil komme med resultater som er uvenlige for Regeringens politik?*

"Det er jeg også spændt på", svarer han. "Hvordan det problem afklares uden at universitetsforskningens uafhængighed anfægtes, er jo ikke afklaret: Hvordan skaber man rimelig loyal information samtidig med den kritiske og åbne debat. Der bliver da et demokratisk problem, hvis ikke universitetsforskere – herunder de nyfusionerede sektorforskere – har friheden til at udtale sig efter bedste faglige overbevisning".

jø

NEDTÆLLING i sektorforskningen: 1 år og 2 måneder tilbage

- indtil fagministerier kan 'konkurrenceudsætte' myndighedsopgaver. Herefter kan Miljøministeriet vælge at udlicitere tidligere sektorforskningsopgaver til private konsulentfirmaer eller ministerier kan oprette deres egne kontorer, som overtager opgaverne.

Hermed risikerer sektorforskningen at miste millionbeløb – og universiteterne skal spare og fyre medarbejdere. Hele 42 pct. af DTU (inkl. RISØ og Fødevareforskningen) er eksterne indtægter, og hele 29 pct. af Aarhus Universitetets (inkl. jordbrugsforskningen og DMU) er eksterne.

Det er dog ikke muligt at registrere bevægelser mellem de forskellige konti i finansloven 2008, som også angiver budgetsken for de følgende år. Men ingen af de involverede ministerier har villet spille ud allerede nu ...

Det grænseløse ar

Nej til tilstedeværelsespligt. Men der må være en måde at skille arbejds- og privatlivet, Ellers ender det med en stor gruppe udbrændte akademiker

Hun laver en cirkel foran sig med armene. En lille vold, former de. Så skubber hun hænderne udad.

"Når jeg taler om, hvordan vi skal håndtere det grænseløse arbejde, så handler det om at dæmme op for det," siger **Charlotte Palludan**, og illustrerer sine ord med at forme volden med armene. Et lille rum, som hun selv sidder midt i, mens hun forestiller sig arbejdshavet, der bliver holdt en smule på afstand.

INTERVIEW: DET HELE LIV

Men det kan være svært at sidde ene kvinde og holde bølgene ude. Charlotte Palludan er til daglig lektor og tillidsrepræsentant på Institut for Pædagogisk Antropologi ved DPU. Ved siden af er hun også medlem af DMs hovedbestyrelse. Hun mener ikke, at det er den enkelte ansattes projekt at finde ud af, hvordan arbejdslivet og privatlivet kan fungere sammen.

"En kollega jeg har, taler om '*kollegial arbejdshåndtering*'. Det begreb kan jeg godt lide, for det viser, at vi som kolleger kan hjælpe hinanden med at få tingene til at glide. Og det er afgjort vigtigt. Især når vores ledelse ikke hjælper os til det," siger hun skarpt.

Jeg ved godt, at nogle stejler, så snart man begynder at tale om timeregnskab. Deres reaktion er: 'hallo, tror du, du er lønarbejder i en industrivirksomhed'. Men det hjælper mig

Charlotte Palludan

Ingen konkret ledelsesbeskyttelse

Hun påpeger, at den lokale ledelse selv er forskere og har en klar fornemmelse af, hvad de ansattes job indebærer. Derfor er der også en forståelse for, at det ikke er nemt at få forskning, undervisning, formidling, administration, deltagelse i netværk og udvalg internt og eksternt til at gå op i en højere enhed inden for en normal arbejdsuge.

"Vi ser imidlertid ikke reelt nogen konkrete tiltag, der søger at håndtere det grænseløse arbejde. Og den hjælp, som man måske kunne forestille sig, der kunne komme fra den centrale personaleledelse i form af dialog om arbejdets konkrete organisering i det daglige, er svær at få øje på. Tværtimod får vi ustandseligt at vide, at 'her arbejder vi altså 37 timer om ugen', hvis vi problematiserer arbejdsopgaverne. Langt de fleste uger arbejder vi meget mere! Men vores arbejdsindsats er åbenbart ikke synlig, når vi eksempelvis er på feltarbejde, skriver artikler og bøger, formidler vores forskning

uden for universitetet og holder møder internt og eksternt. At administration også tager virkelig meget tid, har vi dog haft held med at få ledelsens øjne op for," siger Charlotte Palludan, som bekymret gisner om, at det nok er det åbenbart usynlige arbejde, der har fået ledelsen på Københavns Universitet til at tale om tilstedeværelsespligt.

Lav et skufferegnskab

Hun ryster på hovedet: "*Tilstedeværelsespligt!* Det er jo helt ude af trit med virkeligheden, der reelt indebærer, at vi ikke bare er på universitetet, men er til stede mange forskellige steder for at løse de arbejdsopgaver vi har"

Men en anden måde at synliggøre arbejdet på, vil hun gerne være med til.

Selv laver hun skufferegnskaber, og i sin egenskab af tillidsrepræsentant opfordrer hun også gerne kollegerne til den lille øvelse.

"Det er en '*tæm dig selv*'-strategi," som hun siger, og den går i al sin enkelthed ud på, at man dagligt fører et lille regnskab med, hvor timerne forsvinder hen. To timer til møder, en til administration, fire til forskningsprojektet.

"Jeg ved godt, at nogle stejler, så snart man begynder at tale om timeregnskab. Deres reaktion er: '*hallo, tror du, du er lønarbejder i en industrivirksomhed*'. Men det hjælper mig," understreger hun, der selv er involveret i en DM-kampagne om '**det grænseløse arbejde**'.

"Skufferegnskabet er specielt godt i perioder, hvor jeg føler mig meget stresset. Da kan jeg godt føle, at jeg arbejder 50 timer om ugen. Men når jeg så kigger på regnskabet, så kan det vise sig, at det passer meget godt med en almindelig arbejdsuge. Så ved jeg, det er tid til at standse op og tænke over, hvorfor jeg alligevel føler, det hele er ved at vælte. Måske får jeg ikke sovet godt nok, måske glemmer jeg at holde ordentligt fri. Skufferegnskabet er en rigtig god indikator på den slags," siger hun. "Det grænseløse arbejde er præcis som grænseløse mennesker. Det vælter bare ind over en, derfor er det vigtigt at finde nogle redskaber, som kan hjælpe til at lave grænser."

Underfinansiering

Men selv om der er ting, man selv kan gøre, for at holde styr på tid og grænser i det daglige arbejde, så er der ingen tvivl om, at ansvaret i sidste ende påhviler ledelsen.

Helt overordnet er det dem, der skal have overblik over arbejdsforholdene.

"Det ville være rart med en ledelse, der turde gå ind og aktivt være med til at vurdere, hvor meget forskning, man kan forvente for en given sum penge," siger Charlotte Palludan og hentyder til det faktum,

(Foto: Henrik Pestt)

Det grænseløse arbejde er præcis som grænseløse mennesker. Det vælter bare ind over en, derfor er det vigtigt at finde nogle redskaber, som kan hjælpe til at lave grænser.

Charlotte Palludan

at forskerne søger penge til et bestemt velbeskrevet projekt. Ofte får man bare ikke så mange penge, som man har søgt om, og hvor er det så, der skal klippes en undersøgelse og skæres en konklusion?

"Vi ønsker jo alle sammen, at vores forskning skal være helt unik og original. Det ligger i hele universitetets opdrag. Men ind imellem er der måske ikke penge til det, og hvad stiller man så op? I det tilfælde ville det være dejligt, at ledelsen deltog aktivt med en prioritering," siger Charlotte Palludan.

Som det er i dag, tager hver enkelt forsker et kæmpe ansvar for, at søge penge nok til at kunne opretholde deres egen løn, mener hun.

Ledelsen har oversigten

"Samtidig skal vi også prioritere vores arbejdsområder og tage os af alle de andre ting, som arbejdsdagen bringer," påpeger hun.

"Men det er i bund og grund ledelsen, som bør have overblikket over sammenhængen mellem de økonomiske midler, arbejdsopgaverne og de ansattes arbejdstid og kvalifikationer. Det er dem, der skal sørge for, at folk får mulighed for at bruge deres viden og udvikle deres kompetencer på den bedst mulige måde i forhold til de arbejdsopgaver, der skal løses. Men de initiativer findes ikke i dag."

Charlotte Palludan beklager, at der helt grundlæggende mangler en kommunikation mellem top og bund. Der findes ikke organer, hvor man kan tale direkte med ledelsen. Nok er der samarbejdsudvalg, men det er forsvin-

igennem individuelle strategier og hjælp fra ledelsen.

e, spår pædagogik-lektor

dende få VIP'ere, der sidder i disse udvalg. Der er ikke tilstrækkeligt med fora for debat mellem ledelse og medarbejdere.

"Når der ikke er en dialog, så er det, vi begynder at gå og skyde hinanden nogle motiver i skoene. Og i den atmosfære kan der opstå tanker som den om tilstedeværelsespligten, for så gør man da noget," siger hun med en hovedrysten.

Et forudsigeligt sammenbrud

Hvis ledelsens svar på det grænseløse arbejde er et gammeldags stempelur, så frygter Charlotte Palludan, at man ender med endnu flere syge og udbrændte forskere, end tilfældet allerede er.

"Vi kan tage lidt af trykket fra den grænseløse strøm af arbejdsopgaver ved på skift at stampe hysterisk i gulvet, mens de andre holder den gående, så længe sammenbruddet varer," siger Charlotte Palludan med et skævt smil. Men alvoren er ikke langt væk.

"Det er simpelthen nødvendigt, at vi får skilt arbejdsopgaverne mere ad og får diskuteret nogle retningslinier for, hvad der kan forventes, og hvad vi ikke skal - nogle regler. Også selv om der er nogle, der vil protestere over det. De, der har det godt, vil nemlig med det samme fremhæve den udstrakte frihed og fleksibilitet, vi har i vores arbejde. Men de, der er faldet ud over kanten, orker ikke friheden. De har brug for grænser. Og så er der alle os, der balancerer lige på bakkedarmen, det er nok os, der skal gøre noget."

Derfor skal antallet af arbejdsopgaver reduceres så de passer til en normal arbejdsdag.

"Til den øvelse er det nødvendigt at turde diskutere en form for timeoptælling eller beregning, der kan give et fingerpeg om, hvor lang tid det egentlig tager eksempelvis at skrive en artikel, lave administrativt arbejde, forberede sig på undervisning, eller hvor mange timer, der skal bruges på et forskningsprojekt," siger Charlotte Palludan

På skriveophold i sommerhuset

Indtil den slags initiativer bliver en realitet, findes der fornuftige strategier i kampen for at overleve. Blandt andet ser Charlotte Palludan, at flere af kollegerne gør brug af er at være på 'skriveophold'.

"Når folk trækker sig hjem, tager i sommerhus eller rejser til udlandet for at skrive, så er det i mine øjne et udtryk for, at man søger at sætte en grænse. Det sker oftere og oftere, at jeg får en mail om, at folk er taget på skriveophold. Det kan jeg sagtens forstå, for når man skriver, er det legitimt at melde sig ud af alt andet. Man skal ikke til møder, besvarer mails eller pleje netværk. Det er en måde at komme til sig selv på - samtidig med, at man får lavet noget fagligt," påpeger hun.

Selv trækker hun ind imellem internetstikket ud af computeren. Alene fornemmelsen af at være offline giver ro. I hvert fald når den første lille rædsel over, om man nu går glip af noget, har lagt sig, som Charlotte Palludan siger - med et smil.

mef

Stress-løsning: Få et barn

På nogle institutter er det legalt og almindeligt, at telefonerne bipper under et møde, når et barn skal have fat i sin mor eller far - men alligevel trives den dårlige samvittighed, som giver stress

Lige ovenfor Charlotte Palludans computer hænger der to sort/hvide fotografier. To kønne teenage-piger smiler fra væggen til deres mor, dernede bag den bærbare opslåede skærm.

"De billeder er en meget god reminder om, at der findes en verden derude," siger lektoren, der er ansat på DPU-antropologi. I det samme bipper en sms igennem på mobilen. Hun kigger flygtigt på den og smiler: "Gider du købe noget make-up-fjerner med hjem", læser hun op fra beskeden. Jo, det skal hun nok huske. Når hun altså går hjem om et par timer.

"Da børnene var yngre, havde jeg en helt anden disciplin. De skulle hentes, og jeg skulle være sammen med dem, så da fik jeg gjort mig færdig til at gå. I dag er de 13 og 17 år, så nu kan jeg godt blive siddende lidt længere," hun ryster selv lidt på hovedet over konklusionen, men den er rigtig. På et institut med mange små-børns forældre er Charlotte Palludan ofte den første om morgenen og tit den sidste om aftenen. Selv om hun ved, det er dumt, er det alligevel et faktum.

Derfor kalder hun ligefrem den disciplinering, som er en direkte følge af en børnefødsel, for et middel mod det grænseløse arbejde.

"På min arbejdsplads bliver det blandt kollegaerne helt klart accepteret og respekteret, at du skal hjem og tage dig af dine børn.

Og det gælder faktisk børn af alle arter - også børnebørnene," smiler hun.

Den dårlige samvittighed

Men selv om der er forståelse for situationen som børnefamilie, så rækker rummeligheden ikke altid ind i den mødrene eller fædrene sjæl.

"Noget af det allersværeste at komme til livs er vores egen dårlige samvittighed og pligttopfyldenhed. Jeg tror faktisk ikke, at der er ret mange arbejdspladser, hvor det er ligeså accepteret, at man går for at hente børn, eller at man arbejder hjemme, hvis barnet er sygt i flere dage. Der er ingen, der blander sig i, hvornår vi kommer eller går - hvis vi vel at mærke laver vores arbejdsopgaver. Det er jo her der ligger en hund begravet. Vi får ikke reduceret arbejdsopgaverne fordi vi har syge børn. Derfor får vi også dårlig samvittighed og sørger for at tage arbejde med hjem, som vi så kan lave, når barnet er lagt i seng, eller i weekenden, hvis den anden forældre kan tage lidt over," siger Charlotte Palludan.

"Vi er faktisk vores egen værste fjende, når vi løser opgaven under urimelige betingelser frem for at stille nogle fælles krav om at få vores arbejdsvilkår reguleret, så arbejdsmængde og arbejdstid harmonerer."

mef

Der var engang...

Sådan kunne Niels Kærgård starte et foredrag for økonomistuderende.

For der var engang, hvor klassiske, akademiske dyder ikke var under pres af resultatkontrakter og erhvervslivets aktuelle behov for forskning. Det var den gang, hvor universitetsstrukturen var flad, og ledelsen var valgt og ikke ansat med kortsigtede resultater for øje. Den gang hvor en professor kunne gå rundt i sit kontor og nedfælde sine strøtanker, som siden måske blev til artikler og bøger. Måske til en Nobelpris. Men resultaterne indfandt sig sjældent som resultat af en fastlagt strategi. Ting tog den tid, som hjerner skulle have.

INTERVIEW: DJØFisering

"I gamle dage var der også en mere fundamental tillid mellem forskere og samfund. Den tillid eksisterer ikke i dag, derfor har man nu en næsten ekstrem trang til at måle og evaluere. Faktisk kan man i dag foretage en evaluering uden at behøve at kunne læse,

Blå bog:

Niels Kærgård

Uddannelse

Cand.polit. 1970, ph.d. 1975 og dr.polit. 1991, alle fra Københavns Universitet.

Ansættelse

Professor i jordbrugspolitik ved KVL siden 1993. Lektor i makroøkonomi ved Københavns Universitet 1975-1992.

Forskning

Arbejder med jordbrugspolitik, økonomisk politik, økonometri, økonomisk historie og teoriehistorie samt metode-spørgsmål og velfærdsstatsforskning.

Undervisning

Underviser i øjeblikket i økonomisk politik og introducerende økonomi. Har tidligere undervist i jordbrugspolitik, makroøkonomi, økonometri og økonomisk historie.

Administrative opgaver, udvalg mv.

Medlem af Akademisk Råd ved KVL, i bestyrelsen for FOI, KVL's repræsentant i Gl. Estrups Styrekomite, i direktionen for Carlsberg Fondet, i bestyrelsen for Carlsberg A/S, formand for Forskningspolitisk Udvalg i Videnskabernes Selskab, i styrelsen for Center for Velfærdsforskning, Syddansk Universitet, og censor ved diverse universiteter.

hvis bare man kan tælle" siger Niels Kærgård med et glimt i øjet.

DJØFisering

Den tidligere overvismand og nuværende professor på Fødevareøkonomisk Institut ved Københavns Universitet er ikke bange for at sige rent ud, at universiteterne er udsat for en "DJØF'ificering", som han finder meget betænkelig.

"Og det er ikke for at sige noget grimt om min egen fagforening," fastslår han med et smil. "Men der er en klar tendens til, at forskningen går fra et være en lønnet hobby til et mere almindeligt lønmodtagerarbejde."

Med det mener han, at forskere før i tiden arbejdede langt mere, fordi forskningen var noget, de brændte for, og arbejdstiden kunne derfor ikke altid holde sig indenfor en tidsramme fra ni til fem. Muligvis var den arbejdsmoral ikke kun af det gode, men de nuværende kontrakter er for Niels Kærgård endnu værre.

"Forestil dig, at du laver en femårskontrakt med en forfatter, hvor han bliver bundet til at skrive mindst én bog om året. Det kan der måske komme noget godt ud af, men risikoen er i høj grad, at ingen af de fem bøger bliver værd at læse, fordi forfatteren ikke får mulighed for eftertanken, eller for at gøre tingene i sit eget tempo" siger professoren.

På samme måde med forskernes åremålsansættelser: Måske kommer der noget ud af det, men det er på bekostning af frihed og eftertanke. Og det er i sidste ende ikke til gavn for en nation, hvor regeringen har som sit erklærede mål, at forskningen skal være i den absolutte verdenselite. Man får let kvantitet i stedet for kvalitet.

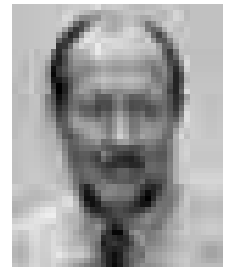
Fra riddere til landsknægte

Det er præcis det dilemma, som har fået ham til at stille spørgsmålet: *Hvor længe kan man behandle riddere som landsknægte, uden at de bliver til landsknægte?*

Spørgsmålet er polemisk men alvorligt. For både en hobby og et arbejde kan være hårdt, men når man er i gang med sin hobby, er man ikke underlagt kontrol og evalueringerne i en lind strøm. Man arbejder med det, man har lyst til, finder sin plads i samfundet og bidrager til det fælles bedste.

Præcis som en ædel ridder med trukket lanse, som kæmper i en højere sags tjeneste. Han arbejder af lyst. Landsknægtene arbejder alene for at skaffe sig det daglige brød. Og helst på så nem en måde som muligt.

Med andre ord: Et forskningssystem med megen kontrol avler ikke nytænkere. Kontrol skaber de resultater, man beder om. Hverken mere eller mindre, er Kærgårds holdning.

I dag handler det – takket være resultatkontrakter og jagten på patenter – om konkurrence. Som gammel overvismand og som økonom mener jeg bestemt, at konkurrence ofte er godt, men i mange tilfælde er den også en ulempe.

Niels Kærgård

Kravet om synlighed

Et andet dilemma er forskernes konstante behov for at være synlige. For synlighed kan være lige med forskningskroner.

"Vi har nogle råd og fonde, som uddeleger penge på cv'et. Kan man fremvise en karriere, er der gode chancer for at få penge. Andre forskere formår at komme direkte på finansloven, fordi de blander sig i den offentlige debat på en måde, som de magthavende politikere sætter pris på," siger professoren.

"Og der er ingen tvivl om, at det at være synlig kommer til at betyde mere og mere. Der vil også være flere, der offentliggøre deres resultater, før deres undersøgelser er helt færdige, eller som går i medierne med deres resultater, før de er publiceret i et forskningstidsskrift. Alt samme for at skabe opmærksomhed, som gerne skulle give afkast."

Niels Kærgård er ellers en varm fortaler for, at forskere skal deltage i den offentlige debat: "Men den slags eksponering er ofte ikke et udslag af interesse for debatten, men alene udtryk for et behov for at være synlig. Og det er ofte med baggrund i et pres fra arbejdspladsen."

På samme måde fremhæver han, at de fleste institutter med respekt for sig selv i dag har en presse- eller informationsmedarbejder: "Det er ikke et krav til disse medarbejdere, at de nødvendigvis skal sørge for en vederhæftig debat, men at de skal give deres institut al den opmærksomhed, det er muligt."

Det var sjovere før i tiden ...

Uden det skal lyde som en gammel surmands rosenrøde erindringer, så mener Niels Kærgård faktisk, at det ofte var sjovere før i tiden.

Nok var der den gang mange forskere, som sad i deres studerekamre i årevis og arbejdede med en disputats og følte sig alene. Men der var også en udpræget tendens til at

se kollegerne som netop kolleger. Om de så kom fra Aarhus-, Oslo- eller Oxford Universitet.

"I dag handler det – takket være resultatkontrakter og jagten på patenter – om konkurrence. Som gammel overvismand og som økonom mener jeg bestemt, at konkurrence ofte er godt, men i mange tilfælde er den også en ulempe. Hvis forskere for eksempel holder på deres resultater og offentliggøre dem uden at have diskuteret dem med kolleger, så er det en klar ulempe. På samme måde som hvis Aarhus eller Københavns universitet holder på en god idé eller et resultat af frygt for, at de andre skal løbe med æren. Det er ikke godt for hverken det danske eller det internationale samfund", fastslår Kærgård.

Ligesom det heller ikke er til fordel for det internationale samfund, hvis forskningen først og fremmest bliver styret af patenter og deres afsætning. Sådan er det allerede i høj grad, men Kærgård frygter, at det vil blive endnu mere udtalt.

Eksempelvis indenfor jordbrugsforskningen, hvor forskning, der kan afsættes til virksomheder og store landbrug i rige lande vil have langt større prioritet end forskning i tørkeresistente planter til fattige udviklingslande, som ikke har råd til at betale.

'Nulforskere' helt skævt perspektiv

Men endnu bliver der i høj grad forsket. Om der så er prestige i forskningen eller ej. Det forkætrede begreb om nulforskere er tæt på at være en saga blot. Og måske har de dovne forskere altid været mere en saga end et faktum.

"I de 35 år jeg har været i forskerverdenen, kan jeg da godt pege på et par stykker, der endte som nulforskere, men i virkelighedens verden var der langt flere, der arbejdede væsentligt mere end deres 37 eller 40 timer," siger Niels Kærgård og tager et øjeblik vismandsbrillen på næsen. For hvis man skal se på forskningen med økonom-øjne og lave en behårdet cost/benefit-analyse, så har de seneste 10 års reformer næppe været til arbejds-giverens fordel. Og så er vi igen tilbage ved kontrollen og arbejdsglæden.

"Hvis man arbejder, fordi man synes, det er spændende, så er man også tilbøjelig til at lægge mere af sig selv og sin tid i arbejdet. Den drivkraft er på mange måder ved at blive slået ihjel med den megen kontrol og ønsket om at drive universitetet som et almindeligt firma."

Nye universiteter: DJØF-ledelse uden fagkundskab

Kærgård er meget kritisk overfor de nye universitetsledelser, hvor lederne ikke nødvendigvis først og fremmest er forskere, men i

stedet har en fortid som ledere fx i det private erhvervsliv

"I det gamle system var der nok en tendens til, at man ofte valgte folk, der var lidt bløde i mælet og ikke havde så mange kanter. Måske valgte man derfor ikke altid den

“

I de 35 år jeg har været i forskerverdenen, kan jeg da godt pege på et par stykker, der endte som nulforskere, men i virkelighedens verden var der langt flere, der arbejdede væsentligt mere end deres 37 eller 40 timer.

Niels Kærgård

bedste til jobbet, fordi han var lidt for kantet. Så der var nok behov for reformer, men når man laver et system, hvor lederne er folk med en hurtig ph.d. i ledelse samt hovedsageligt erfaring som administratorer, så risi-

kerer man, at de leder forskningen som en pølsefabrik," siger Niels Kærgård med en snert af vrede i stemmen.

Men en fordel ved at ansætte folk med ledererfaring kunne være – som nogle siger – at arbejdsmiljøet er elendigt på universiteterne, fordi der ikke er ledelse?

"Klart, at mange forskere risikerer at sidde alene med deres arbejde, og det kan gå ud over arbejdsmiljøet. Også intensiv konkurrence kan gå ud over arbejdsmiljøet. Derfor er det afgjort en vigtig opgave for forskningsledelsen at se på arbejdsmiljøet", svarer Kærgård.

"Men i det store og hele så frygter jeg mere, hvad der sker med forskningen og arbejdsmiljøet, hvis universiteterne bliver til topstyrede firmaer – end jeg frygtede for arbejdsmiljøet i den gamle demokratiske struktur".

mef

Forskere som djævelens advokat

Mange forskere tier i disse år. Økonomiprofessor Niels Kærgård udtaler sig mere og mere: Jeg er 64 og kan jo bare gå på pension ...

Niels Kærgård kaster sig gerne selv ind i debatter. Senest har han blandt andet skrevet kronikker om forskningsfrihed og tilliden mellem samfund og forskere:

"Hvis ikke vi har nogle tilbage, der har mulighed og tør sende kontroversielle budskaber, så risikerer vi at få en debat, der er præget af mainstream-synspunkter, der måske er objektivt forkerte. Det kan være beslutninger, der bliver truffet ud fra almindelig konsensus, hvor det ville være godt, at en eller anden 'djævelens advokat' eller hofnar bragte nogle sandheder frem i debatten", sagde han i september under rubrikken: "Frygt for ballade får forskere til at tie" (A4 17.sept.)

Personligt har han altid blandet sig. Fraset lige de perioder, hvor han som leder havde nok at gøre med at administrere. Men hans tone er måske blevet skarpere de senere år. Dels fordi der er flere ting at sætte fokus på. Dels fordi han ikke selv længere har noget at risikere ved en mere bramfri tone.

"Jeg føler mig relativt fri i forhold til de nye institutioner, forstået på den måde, at jeg som en gammel professor på 64, der oven-

i købet er tjenestemand, jo bare kan gå på pension, hvis jeg bliver træt af det hele," påpeger han.

Nogle mister arbejdsglæde

Men endnu er han ikke for træt til at diskutere. Tværtimod.

"Jeg kan jo se, at mange mister deres arbejdsglæde. Og hvis jeg var ung i dag, så ville jeg virkelig overveje, om det nu også var forsker, jeg skulle være! Jeg blev forsker i sin tid, fordi jeg brændte for mit fag, og fordi jeg ikke ville have en chef, der skulle koste rundt med mig. I dag ville jeg overveje, om man ikke skulle vælge et ministerium eller et konsulentfirma, hvor man kunne få langt bedre arbejdsforholdene, avancementmulighederne og løn" siger han.

"For mig at se er den store gevinsten ved at arbejde på universitet, at man har friheden til at lave, hvad man vil. Man skal synes, det er sjovt, ellers er prisen for høj. Og min fornemmelse er, at rigtig mange af de unge forskere ikke synes, det altid er sjovt i dag."

mef

FORSKERforums absurdo-indeks

1. Forskellige (identificerede) begrundelser for at have sex	237
2. Statslige bevillinger til forskning og udvikling (anlæg, drift og tilskud, mio. kr. 2008)	12.961
3. Statslige bevillinger til forskning og udvikling på 8 danske universiteter (mio. kr. 2008)	7.282
4. Samlede udgifter (mio. kr. 2006) til det US-universitet med højeste forbrug på forskning og udvikling, John Hopkins Univ.	7.579
5. Indtægt ved fundraising (mio. kr. 2006) til US-universitetet med højeste funds-indtægter, Stanford	4.782
6. Indtægter fra fondsstøtte (mio. kr. 2006) til US-universitetet med højeste foundation support, Harvard	966
7. Indtægter fra erhvervsbevillinger (mio. kr. 2006) til US-universitetet med højeste corporate support, Univ. Of Southern California	551
8. Århus Universitets indtægter fra Forskningsfonden (Cheminova), den eneste danske universitetsfond	
9. Øget madindtagelse (pct.), når man spiser sammen med en anden	35
10. Øget madindtagelse (pct.), når man spiser sammen med hhv. fire eller syv andre	75 / 96
11. Millioner mennesker, som har fødselsdag samme dag som dig	9
12. Antal ure i Las Vegas' casinoer?	0
13. Måneder som det - under ideelle omstændigheder - ville tage 2 rotter at få en million efterkommere	18
14. Erstatninger i US \$, som den katolske kirke i USA har udbetalt siden 2002 til at forlige præsters sexovergreb mod børn	1.073.000.000
15. Gennemsnitlig professorløn i US\$ ved hhv. offentlige og private universiteter i USA	102.000 / 128.000
16. Gennemsnitlig studieafgifter i US\$ ved hhv. offentlige og private universiteter i USA	5.351 / 19.292
17. Antallet af private 'sikkerhedsfirmaer' (fx Blackwater), som har opgaver for US-myndigheder i Iraq	180
18. Dagslønnen i US-\$ for en lejesoldat hos vagtfirmaerne	600
19. Antal dræbte hhv. sårede US-lejesoldater i Iraq (som ikke indgår i hærens statistik over 3775 dræbte)	1000 / 13000

Kilder:

1. Cindy Meston, University of Texas. 2-3. 'Forskningens finanslov 2007' (Regeringen, maj 2007). 4-7. The Chronicle of Higher Education's Almanac 2007-08 (31. aug. 07). 8. Århus Universitets årsregnskab 2006. 9-10. Brian Wansink, Cornell Uni. 11-13. Uselessfacts.com. 14. States Conf. of Catholic Bishops (Harpers research okt. 07). 15-16. The Chronicle of Higher Education's Almanac 2007-08 (31. aug. 07). 17-19. Daphne Eviatar (Harpers okt. 07)

At dyrk

MÅNEDENS NOBELPRIS

Jørgen E. Olesen

Den 10. december overrækkes Nobels Fredspris til Al Gore og FN's Klimapanel - og dermed også til forskningsprofessor Jørgen E. Olesen. Han er en del af klimapanelet, som består af 2.500 forskere og eksperter fra flere end 130 lande. Olesen er en af verdens førende eksperter inden for området jordbrug og klima, og hans opgave i klimapanelet er at bidrage med viden om, hvorledes klimaændringerne påvirker verdens fødevarerproduktion.

Til daglig arbejder Jørgen E. Olesen på Institut for Jordbrugsproduktion og Miljø ved Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet, som har til huse i Forskningscenter Foulum.

Hans forskningsinteresser er: Tilpasning af landbrugets produktionssystemer til klimaændringer, udledning af drivhusgasser fra landbruget, økologiske og integrerede planteproduktionssystemer, og modellering af jord-plante-atmosfæresystemet og af næringsstof-strømme på landbrugsbedrifter.

Hvad skal fredsprisen efter din mening bruges til?

"Jeg håber bestemt, at den vil bidrage til, at verden tager klimaændringerne meget alvorligt! Det er vigtigt, at vi forstår, at det ikke er ændringer, der sker om mange år - vi står midt i dem. Og jeg kan da også mærke, at der er en stigende interesse for at forstå, hvad der sker, efterhånden som folk ser og mærker eksempelvis mere ekstremt vejr. Det gør problematikken meget håndgribelig.

Derfor mener jeg også, at det er berettiget, at Gore og Klimapanelet får fredsprisen. Vi ved, at klimaændringerne vil føre til et mere tørt klima mange steder i verden. Det betyder, at vand bliver en sparsom og meget værdifuld ressource, og vi ved allerede nu fra flere steder i verden, at netop adgangen til vand kan være gnisten til konflikter mellem lande og regioner - og risikoen for konflikter og miljøflytninge bliver større i fremtiden, hvis vi ikke tager vores forholdsregler.

Samtidig håber jeg, at fredsprisen vil være med til at skubbe på kommunikationen omkring klimaændringerne. Det har vi nemlig lige så meget behov for som for mere forskning på området. Det er ikke nok, at forskerne har en erkendelse; den skal spredes ud til befolkningen. For eksempel kan det være så enkelt et budskab som, at 18 procent af alle drivhusgasser stammer fra animalsk produktion af fødevarer. Den procent kunne vi nedbringe ved at spise mindre kød og ost. Eller ved at spise mindre oksekød, som er det værste for klimaet, og i stedet spise fjerkræ.

ke forskningshøjden

Er den slags kommunikation så noget af det, du arbejder med lige nu?

"Jahh, på en måde. Det bliver jo til nogle interviews i forbindelse med fredsprisen, og det giver naturligvis mulighed for at komme med den slags budskaber.

Men ellers har jeg gang i forfærdelig mange ting. Lige nu interesserer jeg mig meget for at reviewe udledning af drivhusgasser fra husdyrgødning. Vi har for lidt fokus på andre kilder til klimaændringerne end de fossile brændsler, og et område, man bør se nærmere på er husdyrgødningen, så vi er ved at lave en oversigt, hvor vi gennemgår hele processen fra foder til gødning.

Hvor arbejder du bedst?

"Det gør jeg på mit kontor. Det er nemlig et rigtig dejligt kontor – lyst og stort og med en vidunderlig udsigt til en gammel gravhøj, hvor der i øjeblikket er nogle heste, der græsser. Det er fantastisk at sidde og se ud på, hvis koncentrationen lige svigter.

Er der nogle fagbøger, der har betydet specielt meget for dig?

"Jeg læser egentlig ikke så mange fagbøger. Det bliver mere til tidsskriftartikler. Men der var en bog, der betød meget, da jeg for alvor begyndte at interessere mig for spørgsmålet om klimaændringer, "The impact of climate change". Det var en af de første tværfaglige bøger om klimaændringer, og den er skrevet af professor Martin Perry, som jeg siden har arbejdet en del sammen med.

Hvilke tabuer er der indenfor dit felt?

"Hmm... der skal nok være nogen. Og det kan da sagtens være, at jeg selv er grebet af nogen af dem... kan vi lade det vente lidt? Så tænker jeg lige over det.

I stedet kan du så fortælle mig, hvordan man bliver god indenfor dit fag?

"Man arbejder meget. (Jørgen E. Olesen ler hjerteligt). Jeg har altid selv haft en meget bred interesse, og jeg tror, at hvis man skal forholde sig til et så bredt område som klima, så nytter det ikke at grave sig ned i detaljen. En generel, bred, videnskabelig basis er nødvendig for at blive dygtig, vil jeg mene.

Hvis du blev Videnskabsminister i morgen, hvad ville du så tage fat i først?

"To ting: Det største problem for forskningen og det videnskabelige arbejde i Danmark er, at vi ikke er gode nok til at rekruttere unge videnskabsfolk. Vi skal gøre meget mere for at øge unges interesse, og det skal vi helst gøre helt fra børnehaven. Derfor bør vi også gøre noget alvorligt ved pædagogerne og folkeskolelærernes interesse og viden

Jørgen E. Olesen
- medlem af FNs klimapanel,
som får Nobels fredspris

om naturvidenskab. Det ville jeg nedsætte en hurtigarbejdende og tværministeriel kommission til at arbejde med.

Det andet problem er at fastholde de bedste videnskabsfolk og forskere. Løsningen kunne blandt andet være ved at give universiteterne et vink med en vognstang om at lave rigtig gode forskningsmiljøer. Og det skulle de have en klump penge til, så videnskabsfolkene kunne få tid og mulighed for at forske i det, der interesserer dem mest. Uden bindinger. Det ville medvirke til at dyrke forskningshøjden.

Hvad ville du gerne læse i ForskerFORUM?

Det, jeg måske godt kunne tænke mig at læse om, er, hvad der sker i andre landes forskningsmiljøer. Forskersnakken i Danmark kan godt blive meget navlebeskuende, og jeg finder selv, at der er meget inspiration at hente i andre lande.

Er du kommet i tanke om nogle tabuer?

Ja, noget af det, som vi har problemer med, er at følge vores interne diskussioner ordentligt til dørs. For eksempel diskussionen om menneskeskabte klimaændringer overfor sol- og kosmisk stråling. Det er en væsentlig diskussion, men den er svær at tage, fordi den er politisk betændt. Internt viger vi tilbage fra at tage den, og fordi vi ikke melder klart ud, har lægfolk ingen chance for at vurdere, hvad der er op og ned. Det er i hvert fald ét tabu.

Og så siger Jørgen E. Olesen farvel for at slutte sig til familiens efterårsferie. Naturligvis bliver en del af den holdt på Eksperimentarium i København, hvor FORSKERforum fangede ham ...

mef

Tyskland: Seks nye elite-universiteter

Universiteterne i Heidelberg, Freiburg, Konstanz og Göttingen samt den tekniske høgskule i Aachen og Frie Universität Berlin var vinderne, da den tyske regering for anden gang bedømte universiteter under det såkaldte "Excellent-initiativ".

Sidste år, da excellentmærkatet blev udvalgt for første gang, blev tre udvalgt: Det var de to tekniske høgskuler TH München og TH Karlsruhe samt Ludwig Maximilians-Uni. München.

Mærkatet uddeles – efter ansøgning – til institutioner, der står for topforskning i enkelte videnskabsgræner samt have fremtidsstrategier, som placerer faggrupper strategisk, at man kan opbygge topforskning og kan konkurrere på højeste internationale niveau.

Kriterierne er blevet kritiseret, fordi de især er indrettet på de tekniske videnskabers kriterier, men en fjerdedel af de uddelte excellentmærkat gik i denne ombæring til humanistiske områder.

De belønnede universiteter kommer især fra delstaten Baden-Württemberg, mens det i første omgang gik til Bayern. Sidste runde blev da også modt med en besk kommentar fra den bayerske videnskabsminister: "Sidste år var det en videnskabelig beslutning, dette år er en politisk".

Med opgraderingen følger kontante forskningsbevillinger på 50-100 mio. kr til de enkelte universiteter. (Frankfurter Allgemeine Zeitung 20.okt.)

Sverige: Rektorlønninger meget lavere end de danske

Den svenske løntopscore blandt rektorerne får 50 pct. mindre i løn end den danske topscore. Den højstlønnede svenske rektor for det medicinske Karolinska Institutet får blot 1.058.000 danske kroner mod den danske topscore, KU-rektor Ralf Hemmingsens, på 1.800.000 kr. (tallene inkl. pension). Og svenskeren kommer i øvrigt heller ikke i nærheden af Aarhus-rektor Lauritz Holm-Nielsens løn på 1.550.000 (se FORSKERforum 195/2006).

Der er relativt ensartede lønninger blandt de svenske rektorer, men den danske mellemgruppe ligger alligevel langt foran. Rektorerne for Uppsalas, Lunds, Gøteborgs universiteter tjener blot 1 mio. (danske) mod deres danske modstykker: DTUs med 1,4, Aalborgs og RUCs med 1,33 mio. kr. (De danske rektorer har tilbagegangsstillinger og det fremgår ikke, om det også gælder for de svenske).

Lønstatistikken er offentliggjort i det svenske UNIVERSITETS-læreren (14/07). Her findes lønninger for alle 37 universitets- og høgskola-rektorer. Men det er også ganske interessant, at lønnen for den øverste embedsmand (universitetskansleren / universitetsdirektøren i ministeriet) ligger lige under Karolinska-rektorens, men over alle de andre.

Begrundelsen for, at de danske rektorer fik en 50 pct.'s lønstigning i 2006 var bl.a. at med den nye universitetsstruktur med bestyrelser og udpegede rektorer samt større topstyring, så har rektorerne fået et meget større ansvar. I Sverige har man også bestyrelser og ansatte rektorer.

"Hold for fanden din mund og følg"

- hvis en borgerlig akademiker ønsker sig en karriere indenfor universitetsverdenen, mener to erklærede borgerlige konsensus-tyranni et sted mellem S og SF ...

"Det er forbavsende, så ens folk tænker. Der kommer aldrig noget kontroversielt fra universiteterne. De spændende debatter og de nye tanker bliver fostret i helt andre fora. Og det undrer mig såre, for det burde være på universiteterne, at de nye tanker bliver tænkt. Det sker bare ikke, for folk, der arbejder med ånd og intellekt er lette at udsætte for gruppepres," mener filosof og projektleder hos CEPOS, **Henrik Gade Jensen**.

INTERVIEW: VÆRDIKAMP

"Statsministerens angreb på diverse råd og navn var helt berettiget, fordi rådene oprådte som smagsdommere. Men opgøret var desværre ikke nok," siger filosofen, som mener, at åndslivet på universiteterne stadig er præget af en ensretning, fordi konsensus ligger et sted mellem Socialdemokraterne og SF.

Henrik Gade Jensen

Borgerlige dissidenter

I det gamle DDR bevarede man en facade udadtil. Holdt sine meninger for sig selv og trampede af sted sammen med flokken uden at skille sig ud.

Men det betød ikke, at ikke blev luftet kritik – det foregik bare ikke åbenlyst. I stedet ironiserede man metaforisk, indirekte, så kun de indviede kunne forstå det. Aldrig blev det utilsøret systemkritisk.

Nok er Danmark ikke DDR, men Gade Jensen sammenligner alligevel tilværelsen for danske borgerlige akademikere med DDR-tidens dissidenter: "Alle ved jo, at der er en officiel jargon i universitetsmiljøet. Der er ting, man skal sige, ting, der skal fraseres, hvis man vil passe ind," siger Henrik Gade Jensen.

I stedet bliver der blandt ligesindede talt mere åbent. Ironiseret. Som en ventil for ugens anstrengte enighed.

Mere ideologi end forskning?

Regeringen og den borgerlige presse har siden 2001 kørt kulturkamps-fejder. Først varslede Statsministeren kamp mod eksperter og smagsdommere. Så var der opgøret med 1970'er-venstrefløjens blødhed over for socialistiske diktaturer. Debatten om verdenskrigens samarbejds politik. Og senest opbygningen af en storstilet national kulturkanon. *Handler Gades kritik af universitetsmiljøet i virkeligheden om, at han vil føre kulturkamps-fejden ind på universitetet?*

"Nej, der er ikke noget målrettet angreb på universitetet lige nu", svarer Gade.

Men han er uenige med dem, som mener, at nutidens universitet er en tavshedskultur, hvis problem er, at mange holder sig tilbage fra at ytre sig.

Gade: Konsensus og jantelov

For Gade Jensen er konsensus kodeordet i universitetsmiljøet i dag. Og jo mere udtalt konsensus er, jo større er dissonansen mellem det, man skal sige udadtil, og det folk rent faktisk mener. Men det er en dissonans med en dyb klangbund.

"Konsensus er en ny kollektivism, som tvinger mennesker til at rette sig ind. Eller som den russiske forfatterinde, Ayn Rand, siger, er konsensusstyre som fascisme, fordi den tvinger mennesker til at indordne sig," siger han.

"Det er for farligt at være for meget i modsætning til mainstream. Der er kamp om bevillinger og stillinger i et miljø, hvor Janteloven også trives fint, så derfor er det både lettest og karrieremæssigt fornuftigst at rette ind," mener han, eller som han sidste år skrev i et bidrag til en antologi: **'Det er de højtråbende, der bestemmer politikken. Derfor er kampen om meningen, kulturkampen, så afgørende. Og det har den altid været. Gå i spidsen for den offentlige mening og den vil bære dig frem, lad dig drage med af den og den vil rive dig omkuld, gå mod den og den vil knuse dig, sagde Viggo Hørup, der selv kæmpede en livskamp for en anden offentlige mening'**, skrev Gade Jensen.

Hans Hauge

Hans Hauge: En flok gamle marxister og leninister

På Aarhus universitet sidder dr. phil og lektor ved Afdeling for Nordisk Sprog og Litteratur, **Hans Hauge**. Også han mener, at universitetsverdenen gør livet besværligt for akademikere med klare højreorienterede meninger. Han angriber især de nye satsningsområder, hvor forskere bliver tvunget sammen om projekter.

"Det tvinger folk, der lever af at være uenige, til at være enige. Det kan måske være i orden på kemi eller medicin, men det er helt uholdbart på humaniora. En fransk filosof har sagt, at konsensus er terror – det er jeg helt enig i," siger Hans Hauge, som i dag

sidder med i et projekt om Norden i verden. Der endte han, fordi det umiddelbart var det projekt, hvor han var *mindst* uenig i præmissen.

Han kunne også have valgt at rette ind mod satsningsområder opstået som efterdønninger på Muhammed-krisen.

"Den er der penge i at være imod," som Hans Hauge siger. Men han ønsker ikke at deltage i forskning omkring sameksistens, fordi han uenig i udgangspunktet. For ham var Muhammed-tegningerne ikke en fejl, den efterfølgende krise kom ikke bag på ham, og han ønsker ikke at søge nogen større forståelse. Eller som han skrev i sin klumme, **Hauges Hjørne**, i Jyllands-Posten i oktober sidste år: **'Jeg er helt vild med tanken om parallelsamfund. Hvad skal vi med al den integration, der ikke lykkes alligevel? Det er spildt arbejde, og alle de mennesker, der tjener deres penge i integrationsindustrien, kunne bruges til nyttige ting på andre steder - passe gamle og gå med aviser. Jeg gider ikke høre på hverken islamister eller anti-islamister. De må sige grimme ting om islam eller pæne ting, jeg siger blot ingenting.'**

Derfor endte Hans Hauges forskningsvalg på det blødere emne om Norden. Men heller ikke her, kan man ifølge ham navigere i konfliktløst farvand:

"Jeg sidder sammen med en flok gamle marxister og leninister, som insisterer på at tale klasseskel. Det er jeg fundamentalt uenig i, men vi skal finde en konsensus, så det ender med at blive mainstream og politisk korrekthed. Resultatet bliver formentlig endnu en antologi, som ingen gider læse, og som aldrig bliver brugt."

At der imidlertid ikke er andet at gøre, end at rette ind og holde mund, er der efter Hans Hauges ingen tvivl om.

Skjulte kollegiale skulderklap

"Der er et stort gruppepres på de enkelte forskere. Man er nødt til at deltage, ellers mister man ganske enkelt sit arbejde," siger han. Og han deltager. Men holder ikke mund.

"De kan ikke røre mig mere," kommer det med et grin. "Jeg er 60 år, og jeg lever af at være provokerende."

Provokationerne kommer blandt andet ud igennem interviews, som i Berlinske Tidende søndag den 7. oktober, hvor Hauge slog ud efter universiteternes måde at føre kulturkamp på: **'Borgerlige samfundsrevsere fører en kulturkamp, og universiteterne svarer igen ved at give millioner til kulturradikalismens sidste frontkæmper. Det er også en hævn over regeringens opfordring til kulturkamp.'**

Eller i hans klumme i 2004, hvor han polemisk skrev: **'Så kom kulturkampen 2001, og den gjorde kultur til politik igen, og det vil sige noget, vi skal kæmpe om. Kamp må der til, skal livet bestå.'**

Når den slags udtalelser kommer kollegerne for øre, bliver der ifølge Hauge klapet på skulderen de næste dage: "Så får jeg at vide, at det er godt, jeg har skrevet det. Men at de ikke selv ville turde. Der er jo masser, der tænker det samme, men de fleste retter ind og holder mund i det daglige," siger provokatøren. "Jeg kan leve af at være uenig. Men det ville jeg ikke kunne, hvis jeg var 40 eller 50 år. Så ville jeg sætte min karriere i stå."

Til de unge: Emigrér

Henrik Gade Jensens karriere er heller ikke i fare, når han udtaler sig om det, han ser som universitetsverdens ensretning. Som projektleder hos CEPOS er hans holdninger på linie med hans arbejdsgivers, så der er ingen problemer her.

Men er Gade i virkeligheden ikke mere ideolog end forsker - og hører han derfor ikke mere hjemme i det superliberale CEPOS end på universitetet?

"Jeg har et værdigrundlag/grundholdninger (nøjagtigt som CEPOS), og det motiverer ens arbejde, men resultatet/fakta, analysen etc. skulle gerne kunne holde i enhver diskussion".

Anderledes ser det ud for de unge, mener han. De, der lige nu er ved at færdiggøre et studie, eller som just er begyndt på en forskerkarriere, og som finder deres politiske holdepunkt til højre for midten. De har det svært, mener Gade Jensen, der tidligere i år blev citeret for, at de unges bedste mulighed for en karriere var at emigrere.

"Det var nu mest sagt som en provokation og lidt i sjov, men der er ingen tvivl om, at hvis man er ung, og hvis ens holdninger er til højre for midten, så skal man indstille sig på at falde ind i konsensus - og følge den, når den ind imellem skifter. Alt andet er alt for farligt, når man har investeret tid og penge i en lang uddannelse," siger han.

Hold mund og ret ind

Men hvad er da de to akademikers råd til de åndsfæller og kolleger, der måtte kæmpe med de samme faldgruber, som de to kender til?

"Hold for fanden din mund og følg flokken," kommer det prompte fra Henrik Gade Jensen, "lær at leve med at sandheden ofte er esoterisk".

Han opfordrer også til - belært af bitter erfaring efter at hans navn optrådte på hjemmesider for det ekstreme højre - at man passer på, hvad man lader ligge rundt om på internettet: "Især skal man efter min mening passe på med at skrive på weblogs, fordi ens ord kan poppe op, hvor som helst."

Hans Hauge er lidt mindre bastant i sin holdning: "Der er ingen tvivl om, at der er flest penge i at holde mund. Men jeg frygter også, hvad der vil ske, hvis alle bare tier og dermed indirekte samtykker," siger han. "Nogle skal jo tale imod den almindelige konsensus."

mef

Ikke sortering på politiske holdninger

Institutleder kan ikke genkende udfald mod ensretning på universiteterne. Tværtimod

En underlig diskussion.

Sådan er en KU-institutleders reaktion på kritikken fra Hans Hauge og Henrik Gade Jensen af universiteternes konsensusjagt og marginalisering af borgerlige forskere.

"På den ene side sigter de til kulturkampen, og siger indirekte, at det har været og er svært at få job, hvis man tilhører den borgerlige fløj. Det kan jeg slet ikke genkende. På mit institut er det svært at få job og har været det længe, men det er ikke begrundet i folks politiske holdning. Det kan jeg sige helt klart," påpeger Marianne Ping Huang, institutleder på Institut for Kunst og Kulturvidenskab på Københavns Universitet.

Marianne Ping Huang

"Det andet, der undrer mig, er, at Hans Hauge vælger at slå ud efter satsningsområder, hvor man laver kollektive forskningsprojekter. Efter min mening er det netop i sådan et forum, de frugtbare diskussioner opstår, fordi der her er repræsenteret mennesker med forskellige faglige holdninger. Det er ikke min opfattelse, at det arbejde skal ende i konsensus. Her er netop plads til diskussioner. Så jeg synes langt fra, at han har ret," siger Marianne Ping Huang, og tilføjer, at hun er bevidst om, at Hauges angreb også i høj grad har til hensigt at provokere.

"Det er hans måde at deltage på. Efter hans mening er konflikt produktiv, og han er en dygtig debattør, som er god til at udfordre sine læsere og tilhørere."

Værdikamp omkring forskning

Men hvor provokerende det end er ment, så kan institutlederen ikke genkende det mind-

ste gran af to forskeres politiske frustrationer fra sit eget institut. Hun hverken hører eller fornemmer, at de samme følelser gemmer sig her.

"Nu vil der jo nok være nogen, der tænker, at jeg kun siger sådan, fordi jeg selv i den grad er indrulleret i det her konsensusssystem," kommer det med et skævt smil. "Og sådan kan diskussionen så blive ved. Men ideologisering er altså efter min bedste overbevisning ikke en problematik, som vi ser i dagligdagen," siger hun.

"De folk, der peger på sig selv som marginaliserede, vælger efter min mening en altmodish måde at betragte sig selv på."

For Marianne Ping Huang at se, er især Henrik Gade Jensens udtalelser derfor først og fremmest et signal til *oprustning i en værdikamp* omkring forskningen.

"Det er en kamp, der bliver sat med et politisk formål, som i virkeligheden ikke har ret meget med forskning eller vidensarbejde at gøre. I stedet er det en kamp, der har nogle økonomiske konsekvenser, og den har samtidig i en årrække været med til at kunne screene dele af universiteterne, på en måde, som har betydet, at man har sagt: De her deltagere ikke, de er mærkelige, det skal have konsekvenser" siger institutlederen.

"Men det er en usandhed. Folk deltager meget. Både internt på institutterne og udadtil i samfundsdebatten eller i tværfaglige projekter med andre institutioner. Og skal man sige noget godt om kulturkampen, så er det dét: Man har i den grad fået øjnene op for sin egen deltagelse."

Netop synligheden er også det modtræk, hun forestiller sig vil være mest effektivt overfor angreb om konsensus-tyranni og forbenet marxisme.

"Universiteterne skal i gang med et arbejde, som sætter fokus på, hvad det er, vi går og laver. Både på institutter og grundforskningscentre. Vi skal vise, at vi deltager aktivt i samfundslivet - og at det langt fra sker ud fra et ideologisk tankesæt," slutter Marianne Ping Huang.

mef

CEPOS medie-darling

Henrik Gade Jensen beklager sig over, at det er svært at komme til som borgerlig på universitetet. Han kan til gengæld ikke klage over, at hans borgerlige synspunkter ikke trænger igennem i offentligheden. En analyse via INFO-media-søgning viser nemlig at den borgerlige tænketank CEPOS, som Gade er ansat hos, brager totalt igennem i medierne. En umiddelbar sammenligning med fagbevægelsens tænketank AE (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd) viser, at

- CEPOS er 39 pct. mere synlig end AE
- CEPOS er citeret 34 pct. flere gange end AE
- CEPOS sætter selvstændige dagsordener 35 pct. flere gange end AE.

CEPOS er mediernes foretrukne kommentator, idet CEPOS har kommenteret 230 gange mod AEs 144 gange. CEPOS er tilmed billigere i drift, 8 mio. kr. mod AEs 10 mio. (Berlingskes Nyhedsmagasin 5. oktober).

Nysprog: Har vi lært noget af Holberg?

Af rektor FINN KJÆRSDAM, Aalborg Universitet

En meget mærkelig tendens har grebet vores videregående uddannelser. Uddannelser, der intet har med akademisk niveau eller universitet at gøre, skal pustes op med akademiske begreber, som universiteterne har slidt i århundreder for at skabe respekt om. Universiteterne skal til gengæld betjene sig af begreber, der er meget lidt universitære.

PÆREVÆLLING

Fremover er det således hensigten, at de korte videregående uddannelser skal betegnes akademiuddannelser. Dette til trods for at akademibetegnelsen normalt knytter an til de højeste akademiske selskaber fra Platons Akademi til Det Svenske Akademi, der udpeger årets nobelpristagere, og vores hjemlige Akademiet for de Tekniske Videnskaber samt Det kongelige danske Kunstakademi. At Sorø Akademi også anvender akademibetegnelsen har sin oprindelse i det ridderlige akademi, der uddannede den danske overklasse.

De nye professionshøjskoler har endvidere fået lov til at besmykke sig med titlen 'University Colleges', de opfordres til at indrette sig med fakulteter, og de har henvendt sig til universiteternes rektorkollegium med

ønsket om at betegne sig professionsuniversiteter. Dette selvom der på ingen måde er tale om hverken universiteter eller university colleges. Der er ikke forskning eller forskeruddannelse, de underviser ikke til højeste niveau, og de er ikke underlagt et universitets tilsyn med hensyn til kvaliteten af deres uddannelser.

Hertil kommer, at universiteterne har været professionsuniversiteter siden de første universiteter så dagens lys for snart tusinde år siden, hvor de uddannede præster, læger og advokater, startende på universitetet i Bologna og efterfulgt af de andre universiteter i Norditalien og Paris. Denne tradition har de danske universiteter bygget videre på, så de i dag udbyder professionsuddannelser på højeste niveau til bl.a. revisor, ingeniør, læge, landinspektør, teolog, psykolog, gymnasielærer, farmaceut, tandlæge, dyrlæge, økonom og jurist, ligesom universiteterne udbyder tekniske og merkantile professionsbacheloruddannelser i København, Slagelse, Nykøbing Falster, Odense, Sønderborg, Esbjerg, Kolding, Århus, Herning og Aalborg.

Revisionen af de korte og mellemlange videregående uddannelser bygger på et po-

stulat om, at universiteter er for verdensfjerne, så tekniske skoler, handelsskoler og CVU'ere må påtage sig ansvaret for at sikre samfundet den nødvendige professionelle arbejdskraft uden unødigt indblanding fra universiteterne. For at gøre introduktionen af nysprog komplet er universiteterne samtidig blevet tildelt betegnelser, der er meget lidt universitære.

På universiteterne er konsistorier således blevet erstattet af bestyrelser, fakulteter blevet omdøbt til hovedområder, kandidater, der vil have en forskeruddannelse, skal til at gå i skole igen på en ph.d. - skole under ledelse af en skoleleder, og Danmarks Pædagogiske Universitet er blevet omdøbt til Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.

At universiteterne får frataget noget af deres aura i en periode, er ikke det store problem. De klassiske begreber kan jo altid genindføres. Derimod er det et stort problem, at de udtyndes, og langsomt mister deres oprindelige mening. Dette er en irreversibel proces. Erasmus Montanus besmykkelse med lånte betegnelser har for alvor sat sig igennem.

Måtte det få en ende.

Debat- eller læserbreve

er velkomne i FORSKERforum. Gør det kort og præcist - højst 1000 tegn, som i det engelske ugemagasin THES. Send det til joe@dm.dk mrk. "Læserbrev"

LÆSERBREV

Nyborg: Tone og argumentationsniveau

Vi får FORSKERforum ind ad brevspræken helt automatisk via vores medlemskab af en AC-organisation. Når et tidsskrift bærer navnet FORSKERforum, forventer man et vist (akademisk) debatniveau – og vel også (?), at redaktionen har et redaktionelt ansvar for tonen og argumentationsniveauet i indlæg og hvem man vælger at bringe udtalelser fra i artikler. Det sidste synes ikke at være tilfældet, og dette læserbrev for utvetydigt at markere utilfredshed og afstandtagen.

Et lavpunkt blev nået i sidste nummer med lektor Morten Kjeldgaards svar på et læserbrev fra Helmuth Nyborg. For det første skal et billede udgøre bevis for Nyborg tilknytning til Pioneer Fund. Hvis dette skal gøre det ud for naturvidenskabelig argumentation og bevisførelse – noget der angiveligt ligger Kjeldgaard på sinde – siger jeg velbekomme: guilt by association. Jeg har i en e-mail spurgt Morten Kjeldgaard om dette – uden at få svar. Hans forsøg på

at være ironisk ved en parafrase af Nyborgs svar er beklemmende, fordi han for første givet fald bringer sig på det lave argumentationsniveau, han mener, Nyborg betjener sig af, og for det andet unddrager sig at sandsynliggøre påstande i artiklen, der førte til Nyborgs brev. I stedet henviser han til en hjemmeside, han har oprettet.

Besøger man den, får man igen en tankevækkende illustration af en naturvidenskabsmands argumentationsniveau, når han beskæftiger sig med, hvad han betegner som sin hobby. Skal hobby – i modsætning til aktiv forskning på feltet – kvalificere til at blive brugt som sandhedsvidne i en artikel i FORSKERforum? På samme hjemmeside kan man i øvrigt se et indlæg fra Kjeldgaard lagt ind d. 1. oktober, hvor han mistænkeligt ligger Raben Rosenberg. Det er sandsynligvis lagt ind efter, at Kjeldgaard har læst Rosenbergs læserbrev i samme nummer af FORSKERforum. Direkte adspurgt herom,

har Kjeldgaard heller ikke svaret. Rosenbergs læserbrev drejer sig om to forhold, dels manglende akademisk niveau i FORSKERforum, dels en illustration af, hvordan han tidligt selv måtte kæmpe med fordomme og 'forfølgelse', da han plæderede for en mere biologisk forståelse af psykiatri. et kvalificerer nu til på Kjeldgaards hjemmeside at blive kaldt 'loyal støtte' for Nyborg. Ak ja!

**Professor Kjeld Møller Pedersen,
Syddansk Universitet**

Svar:

Kjeld Møller Pedersen anker over tonen og argumentationsniveauet i et læserindlæg. Redaktionen vil ikke censurere indlæg. Debat-siden er åbne for indlæg, som ikke indeholder injurier, som er skrevet af tilregnelige personer, der står til ansvar for deres holdninger, og som holder sig inden for rimelige formmæssige rammer fx hvad angår længde.

Red.

Forskningsmåling som Melodi Grand Prix

Publikationspres og forskningstællinger styrer forskeres opførelse og påvirker forskningens indhold

Det er en sjov øvelse at forestille sig at fx sangskrivere blev evalueret, sådan som forskere bliver det nu om dage. Sangene skulle rangordnes efter, hvilke radiostationer, der spillede dem i de første 14 dage efter udgivelsen. Sangskriverne

ville jo hurtigt finde ud af, at det var meget mere karrierefremmende at skrive elendige julenumre og indsmigre sig hos de populære radioværter end at skrive rigtig musik. Helt så sjovt er det ikke, at det i den virkelige forskningsverden er tvivlsomme evalueringskriterier såsom impact factors og citationer, som nu er direkte bestemmende over for forskernes tænkning, deres adfærd og deres karriereforløb. Vi er nået dertil, hvor vi har skabt vores egne monstre, som nu truer hele det videnskabelige foretagende. Det har allerede medført, at vi har fået et "evaluerings-samfund", hvor forskere tvinges til at prioritere opfyldelsen af evalueringsskemaerne frem for at forsøge at forstå verden og dens sammenhænge.

Forskere evalueres efter de impact factors, der er gældende for de tidsskrifter, hvori deres forskning publiceres. Selvfølgelig er der en vis sammenhæng mellem et arbejdes kvalitet og tidsskriftets impact factor, men målemetoden er behæftet med flere fejl. Helt afgørende er det, at impact factors forvrænger af positiv feedback – mange citationer er baseret ikke på, at man har læst artiklen, men på at man har læst andre artikler, herunder især anmeldelser. Tag f.eks. de 48 citationer jeg fik på en artikel, jeg var medforfatter til i 2002: kun de 8 var retvisende, 3 var decideret forkerte og de 37 var tilfældige. Citationer bestemmes altså ofte mere ud fra synlighed end indhold. Og nu har vi fået en ny trend: forskere rangordnes efter et enkelt tal, det såkaldte "H-indeks", som tæller deres publikationer og de citationer, de får. Jeg forudsiger, at citationsfiskeri og citationsbytning bliver væsentlige beskæftigelser fremover.

Udviklingen har fået mange konsekvenser. For det første er det nu meget almindeligt, at folk *gatecrasher* forskningsarbejde for at komme med som medforfatter på noget, som de dybest set ikke har forstand på: det sker f.eks. enten som led i en studiehandel mellem forskergrupperansvarlige eller ved at misbruge egen autoritet eller magt.

For det andet er det nu helt afgørende

at få publikationer med i de højtprofilerede tidsskrifter med høj *impact factor*: bare en enkelt en af den slags kan forandre fremtidsperspektiverne for en post.doc fra ikke-eksisterende til særdeles lyse. Det har haft store konsekvenser for hele vores tilgang til forskningsarbejdet, idet fokus nu ikke længere er på samme udstrækning er på videnskabelige problemer, men snarere på publikationsprocessen. Rædselshistorierne om artikler, der tager turen hele vejen ned fra tidsskrift til tidsskrift, udgør nu et gennemgående indslag i den videnskabelige diskurs. Det er ikke ualmindeligt, at en forsker bruger et helt år på at forsøge at få noget med i et prestigetidsskrift. Der er et kæmpe spild af tid og energi, som ikke desto mindre godt kan kaste noget af sig karrieremæssigt. Derfor kunne jeg godt tænke mig, at bevillingsmyndighederne undersøgte, hvor meget tid de forskergrupperansvarlige egentlig bruger på det dræbende papirarbejde.

For det tredje er man nødt til at *ændre forskningsstrategi* for at kunne opfylde kriterierne: det er altså klogest at følge moden og gør som de andre, for kaster man sig ud i det ukendte, løber man den risiko, at der ikke er nogen, der gider høre på dig, og publikationsmuligheder indskrænker sig.

For det fjerde finder forskere hurtigt ud af, at det kan betale sig at gøre reklame for deres arbejde, typisk forenkler man fortællingen og *forøger sensationsværdien* ved enten at ignorere eller skjule uhensigtsmæssige resultater.

For det femte skubbes folk ind i større grupper, hvor den gruppeansvarlige står som hovedforfatter – og jo flere folk, jo flere artikler. Jeg har desuden en mistanke om, at et stigende antal yngre forskere kommer til kort i store grupper, men fordi man ikke tager højde for det, får det ingen praktisk betydning for de gruppeansvarlige i forhold til, hvor produktiv vedkommende ser ud til at være. I et forsøg på at øge antallet af artikler, behandles de ph.d.-studerende mere som TAP'er, og dermed går de glip af chancen for at lære, hvordan man bedriver forskning.

For det sjette bliver det helt afgørende

at tage ud at rejse, at dyrke netværk og etablere gensidige tilfidsforhold til kolleger rundt omkring, hvoraf nogle kommer til at bedømme dine indsendte artikler. Det er ikke så underligt, at så mange succesfulde forskere bruger nærmest usandsynlig meget tid på at tur- nere rundt.

For det syvende betyder kampen om at overleve i moderne forskning forringede muligheder for de beskedne og mindre insisterende, men der er ikke noget, der tyder på, at den slags mennesker er mindre kreative. Da de mindst aggressive primært er kvinder, burde det ikke komme bag på nogen, at der ikke er sket nogen nævneværdig stigning i antallet af kvindelige stjerneforskere.

De største skurke her er mode, management-tankegangen og tidens politiske tendenser. Man har glemt, hvorfor vi egentlig har de institutioner, vi har, og den øgede fokusering på interne processer har medført et stigende bureaukrati på bekostning af forskningsarbejdet. Men forskerne selv har også deres andel i miseren, da vi helt uden at gøre modstand har tilladt, at alt dette er sket. Vi må slå igen, gøre opmærksom på problemerne og indføre forandringer lokalt. For eksempel skal bedømmelses- og ansættelsesudvalg hele tiden tænke på, at det ikke er et tal, de forholder sig til, men et menneske med en række forskellige kompetencer, hvoraf originalitet er en af de væsentlige. Vi har brug for en etisk kodeks og midler til at håndhæve den, især med hensyn til publikation. En offentlig diskussion om forfatterskabets kriterier ville være et godt udgangspunkt.

Der er også problemer med, hvordan manuskripter bliver vurderet: anonyme referere, der slagter manuskripter for egen vindings skyld bør drages til ansvar. En mulighed kunne være for bevillingsinstanserne at etablere en ombudsmand, som man kunne henvende sig til i tilfælde af, at man mener sig uretfærdigt behandlet. Tiden er inde til at få lagt magten tilbage i hænderne på den, der arbejder på at få ny viden om verden.

Peter A. Lawrence er forsker i zoologi ved Cambridge Universitet samt MRC Laboratory of Molecular Biology.

Kilde: Times Higher, 24-08-2007
Oversættelse: Martin Aitken

Rodehoveder tjener bare mere

9.000 ekstra ind på din konto, hvis du er resultat-orienteret og dynamisk og ikke bare pålidelig og grundig, fortæller helt uvidenskabelig undersøgelse

Personegenskaber og løn

Resultatorienteret	
Dynamisk	33000
Analytisk	33000
Måltrettet	32000
Kontaktskabende	32000
Ambitiøs	30000
Initiativrig	29000
Tillidsvækkende	29000
Engageret	29000
Energisk	29000
Systematisk	28000
Velformuleret	28000
Kreativ	28000
Selvstændig	28000
Udadvendt	27000
Effektiv	27000
Kvalitetsbevidst	27000
Ansvarsbevidst	27000
Fleksibel	26000
Humørfyldt	25000
Samarbejdsvillig	25000
Service-minded	25000
Pålidelig	24000
Grundig	24000

Jobsøgningen – eller din lokale lønforhandling – skrider langsomt frem. Du har svært ved at karakterisere dig selv:

Grundig er du. Det må med. Ansvarsbevidst er du også, ned på papiret med det. Systematisk og selvstændig skal også med i samlingen. Sådan! Det sidste punktum er sat.

Desværre har du med disse ord også afskrevet 5-9.000 gode lønkroner om måneden. For personer, der karakteriserer sig selv om 'resultatorienterede' og 'dynamiske' tjener nemlig i snit 33.000 kroner om måneden, mens der kun er 28.000 til de 'systematiske'. Endnu ringere står du, hvis du kalder dig selv for 'grundig', for så kommer der kun 24.000 ind.

Udregningerne stammer fra **internetportalen Jobindex**, som har begået en helt uvidenskabelig, men tankevækkende undersøgelse ud fra deres mange tusinde indtastede cv'er.

Folks selv-karakteristisk er sigende

Kåre Danielsen er direktør for Jobindex, som også er hans egen opfindelse. Og det er ham, der har begået den lille undersøgelse ved at studere de ord, som folk beskriver sig selv med, når de indtaster deres cv på jobsitet.

Og selv om resultatet ikke er videnskabeligt, mener Kåre Danielsen absolut, at det kan bruges som et fingerpeg, når man søger sit næste job:

"Tydeligvis betyder det noget, hvordan man beskriver sig selv. Det sender et andet signal at kalde sig dynamisk, end hvis man skriver, man er pålidelig og grundig," forklarer direktøren, som selv har en forskerfortid i datalogi. Og selv om han holder meget af at fordybe sig og fundere over tingene, så

har han også et indbygget drive, som får ham til at ville noget nyt. Skabe ting. Bestemme selv. Det viser livserfaringen ham, og det viser den personprofil, som han har taget på Jobindex.

Også i ens personprofil er der penge at tjene. For Danielsens undersøgelse af folks personprofiler viser, at *ekstroverte* personer i gennemsnit tjener ca. 4000 kr. mere om måneden end *introverte*.

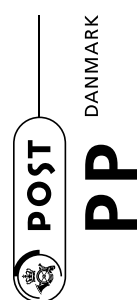
Som en ekstra bonus har ekstroverte endog større chance for at blive gift og få børn. Det kunne dermed godt se skidt ud, hvis man ser på den stereotype forsker, der er introvert, grundig og selvstændig. Konsekvens: Lille løn og ingen familie.

Rodehoveder tjener bare mere

Men der er et lyspunkt for forskerne: "Fælles for dem er jo nok, at det er personer, der bruger lang tid på at tænke sig om. Sådan er jeg også selv. Jeg kan godt lide at fordybe mig, og jeg tager helst kontrollerede risici, hvor der både er en plan b, c og d, hvis noget skulle gå galt. Jeg har en forskers tilgang til mit arbejde," griner direktøren, som garanteret ikke nøjes med en månedsgage på 24.000 kroner. Så der er håb. Især hvis du også er et rodehoved.

Lad derfor blikket glide en gang igennem dit kontor. Opdager du dermed, at bunker og stabler ser ud til at æde sig ind på dit skrivebord, skal du ikke skamme dig, men glædes over, at rodehoveder i snit tjener 3000 kr. mere om måneden i løn end de velorganiserede.

Rod tyder nemlig på, at du foretrækker at være åben for alle chancer og tænke alle muligheder igennem en ekstra gang. Siger altså den uvidenskabelige undersøgelse.

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 3815 6676

mef